

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Кафедра менеджменту та економіки

До 220-ої річниці з дня заснування університету

**Матеріали методологічного семінару
«Інноваційні засоби організації освітнього
процесу в ЗО: досвід країн ЄС та України»**

(2-ге електронне видання)

Харків – 2024

УДК 378.14:004

За загальною редакцією Т. М. Хлебнікової

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції

Матеріали методологічного семінару «Інноваційні засоби організації освітнього процесу в ЗО: досвід країн ЄС та України» (2-ге електронне видання) / За заг. ред. Т. М. Хлебнікової. Харків, 2024. 76 с.

Збірник підготовлено за матеріалами науково-методологічного семінару, що розкривають інноваційні засоби організації освітнього процесу в ЗВО: досвід країн ЄС та України, обґрунтовують організаційно-педагогічні умови застосування інформаційно-комунікаційних технологій, описують методологічні та методичні аспекти впровадження в освітній процес інноваційних методів і прийомів, які раціонально використовувати в процесі підготовки здобувачів освіти із менеджменту й економіки. Навчальне видання стане в пригоді викладачам системи вищої освіти, дозволить їм упорядкувати й оптимізувати власну діяльність під час роботи зі здобувачами першого і другого рівнів вищої освіти.

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 10 від 16.10.2024

Видано за рахунок авторів

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2024

ЗМІСТ

Хлебнікова Т. М. Методологічні засади використання інноваційних технологій навчання у вищій школі	4
Соляр В. В. Ключові засади забезпечення якості вищої освіти в Румунії: європейський контекст (на прикладі Університету Крайови)	15
Осьмірко І. В. Цифровізація освітнього процесу викладання економічних дисциплін: досвід країн ЄС та перспективи України	23
Гречаник О. Є. Про забезпечення кар'єрного зростання магістрів зі спеціальності 073 Менеджмент	29
Мармаза О. І. Про особливості індивідуальної роботи зі здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент	38
Радченко Л. П. Роль інноваційно-інформаційних технологій в активізації наукових досліджень майбутніх магістрів з економіки	52
Темченко О. В. Цифрові технології у підготовці майбутніх менеджерів	61
Сідельнікова В. К. Особливості викладання курсу «Менеджмент» у підготовці бакалаврів зі спеціальності «Економіка»	70

Методологічні засади використання інноваційних технологій навчання у вищій школі

Т. М. Хлебнікова

Впровадження інновацій у сферу освіти – це складний процес, що передбачає поступове оновлення та вдосконалення змісту, методів, засобів, педагогічних технологій, що, безумовно, впливає на якість педагогічного процесу. Інноваційний характер дидактичних технологій, що використовуються в процесі організації освітнього процесу у вищій школі, стає одним із найважливіших інструментів у конкурентній боротьбі закладів вищої освіти у сучасних умовах.

Під інноваційним процесом ми розуміємо комплексну діяльність зі створення, використання та поширення нововведень. Крім того, інновації визначають нові методи, форми, засоби, технології, що використовуються у педагогічній практиці, орієнтовані на особистість студента, на розвиток його здібностей. Тому покращення якості освіти у ЗВО неможливе без модернізації навчального процесу, у тому числі без застосування інноваційних комп'ютерних та мультимедійних та інших технологій.

Інноваційний підхід в освіті повинен включати [5]:

– внутрішньопредметні інновації – інновації, що реалізуються всередині предмета, що обумовлено специфікою його викладання (наприклад, перехід на нові навчально-методичні комплекси, освоєння авторських методичних технологій);

– загальнометодичні інновації – впровадження у педагогічну практику нетрадиційних педагогічних технологій, універсальних за своєю природою, оскільки їх використання можливе в будь-якій предметній галузі (наприклад, розробка творчих завдань для здобувачів освіти, проєктна діяльність);

– адміністративні інновації – рішення, що приймаються керівниками різних рівнів, які, зрештою, сприяють ефективному функціонуванню всіх суб'єктів освітньої діяльності, та інші.

Проблема впровадження інноваційних технологій в освітній процес вищої школи є постійним предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, наприклад, інноваційним технологіям, що використовуються в освітньому просторі, присвячено роботу авторського колективу за заг. редакцією Г. Єфремової [4]. Особливості педагогічних інноваційних технологій розкрито в публікації Л. Сушенцевої [5]. Використання інтерактивних технологій у вищій школі розглядається у праці Н. Волкової [2] та інших. Роль інтерактивних методів навчання на заняттях у ЗВО описано у статтях О. Башкір [1], М. Томашевської [6] та інших.

Використання сучасних інноваційних технологій є однією з ключових умов підвищення якості освіти та забезпечення функціональної грамотності здобувачів освіти завдяки набуття ними компетентнісного досвіду. Для всіх технологій характерні певні загальні ознаки: усвідомленість діяльності викладача та студента, ефективність, мобільність, валеологічність, цілісність, відкритість, самостійна діяльність студентів, індивідуалізація [4]. Навчальний процес стає для здобувачів освіти цікавим, що підвищує їх активність, розвиває навички самостійно здобувати знання у процесі взаємодії та пошуку. Підвищується якість та міцність отриманих знань. Розвиваються дослідницькі навички та вміння, формуються аналітичні здібності студентів. Паралельно з процесом навчання йде розвиток комунікативних якостей та формування лідерських якостей особистості.

Впровадження інновацій в освітню діяльність спрямовану на підготовку здобувачів освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент» сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх магістрів – управлінців.

Нині сучасне суспільство висуває нові вимоги до особистості спеціаліста у будь-якій сфері діяльності. Сучасний менеджер повинен характеризуватися такими якостями, як мобільність, конкурентоспроможність, компетентність, готовність до постійного професійно-особистісного розвитку, до самоосвіти та саморозвитку. Крім того, йому необхідно бути активним суб'єктом своєї професійної діяльності, який характеризується інноваційним типом мислення,

творчою індивідуальністю, швидко адаптується до умов роботи, що змінюються, і, звичайно, мати досить хороші знання у вибраній професії [8].

Виходячи з цього, ми виділяємо три взаємопов'язані компоненти в інноваційних освітніх технологіях, а саме:

1) інноваційний зміст, що сприяє розвитку компетенцій, загальної та професійної культури всіх суб'єктів освіти (педагогів та здобувачів освіти);

2) активні та інтерактивні форми, методи, засоби навчання та виховання, спрямовані на розвиток компетенцій та ефективну взаємодію всіх суб'єктів освіти.

3) способи впровадження інноваційних технологій в освітній процес.

Ці компоненти наповнюють освітні технології інноваційним змістом, що передбачає підвищення якості освіти.

Використовуючи інноваційні технології, необхідно враховувати ті найважливіші принципи, які лежать у їх основі, це:

- відповідність державним документам про освіту (державне замовлення);
- відповідність потребам країни, регіону, міста;
- відповідність інтересам педагогів та здобувачів освіти;
- відповідність поставленим цілям та завданням;
- використання досягнень сучасної науки про людину;
- опора на передовий педагогічний досвід [4].

Впровадження інноваційних освітніх технологій у закладах вищої освіти, на наш погляд, можливе у двох варіантах: пристосування окремих інноваційних технологій до традиційних для ЗВО форм занять, а також використання якісно нових форм навчання. Основними перешкодами більше глибокої інтеграції інноваційних технологій в освітній процес є відсутність необхідних навичок інноваційної роботи у викладачів та недостатнє матеріально-технічне забезпечення ЗВО. Однак їх впровадження в освітній процес вважаємо особливо важливим та актуальним, оскільки інноваційні технології спрямовані, перш за все, на підвищення якості підготовки шляхом розвитку у студентів творчих, креативних здібностей та самостійності, яку вони виявляють у процесі

прийняття рішень, що, зрештою призведе до підвищення особистісної та професійної самооцінки майбутнього фахівця менеджера.

Введення інноваційних новинок у сфері освіти є творчим процесом дослідження та вивчення нових ідей та принципів, які в подальшому призводять до успішної їх адаптації та застосування. Як правило, розрізняють два типи інноваційних явищ: педагогічна інноваційна теорія (інновації у системі освіти) та інноваційне навчання. Перший феномен включає у собі реструктуризацію та модифікацію окремих частин освітньої системи, а другий – інноваційне навчання – являє собою особливу форму здобуття знань, що в результаті обумовлює свідому та мотивовану активність у процесі навчання.

Впровадження інноваційних технологій у процес навчання ЗВО дає можливість відстеження індивідуального прогресу здобувачів освіти, а також визначення цілей навчання та здійснення диференційованого підходу, залежно від потреб студентів. У викладачів з'являється можливість, враховуючи рівень навчання здобувачів освіти та їх успішність, розробляти подальші плани занять.

Завдяки впровадження інноваційних технологій з'являється можливість виявляти оперативну реакцію і сприяти успішній адаптації до соціальних та економічних змін. Сучасні дослідження показують, що ефективність навчання визначається тим, наскільки вдало реалізується принцип інтеграції. Інтеграційний підхід у навчанні передбачає особистісно зорієнтовану модель навчання, яка за організаційними формами поєднує в собі і групове, і індивідуальне навчання.

У сучасній освіті розроблено низку концепцій особистісно зорієнтованої освіти, що пропонують різні технології, у кожній з яких «поєднуються соціально-педагогічний, предметно-дидактичний та психологічний аспекти». Інтеграція змісту навчання – процес встановлення зв'язків між структурними компонентами змісту, з метою формування цілісного уявлення про світ, орієнтовану на розвиток та саморозвиток особистості студента. Необхідно змінити роль студента від пасивного «отримувача» знань до суб'єкта освітнього

процесу, що активно пізнає [7].

Для активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів, їх особистісного розвитку необхідно будувати процес навчання на принципах інтеграції та міжпредметного зв'язку, використовуючи методи проблемного навчання, різноманітні інтерактивні форми організації пізнавальної діяльності, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю, ретельно підібраний дидактичний матеріал, алгоритми, опорні схеми, ігри, тести та ін.

Перед педагогами, поряд із завданням підготовки фахівців, що відповідають сучасним вимогам, стоїть завдання – постійно підтримувати інтерес студентів до предмета, розділів, тем, що вивчаються, не тільки на заняттях, але і при підготовці до них. Для вирішення цього двоєдиного завдання педагог змушений шукати методичні прийоми, які стимулювали б студентів до самостійного набуття знань, до більш продуктивної діяльності.

Використання інтерактивних технологій навчання найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу, оскільки передбачає навчання у співпраці, причому і здобувачі освіти, і викладач є суб'єктами освітнього процесу. Викладач тут частіше виступає у ролі організатора процесу навчання, творця умов прояви ініціативи здобувачами освіти. В основі інтерактивного навчання лежить власний досвід здобувачів освіти, їх пряма взаємодія з досвідом, який засвоюється.

Н. Волкова до інтерактивних технологій відносить діалогічно-дискусійні та ігрові технології, технології аналізу ситуацій, навчання у співробітництві, технології тренінгу, інформаційно-комунікаційні технології, технології фасилітаційного навчання, гейміфікацію [2, с. 18].

Крім того, використання інтерактивних освітніх технологій передбачає дещо іншу логіку освітнього процесу: не від теорії до практики, а від практичного досвіду до його теоретичного осмислення [6].

Вчені, які займаються вивченням інтерактивних технологій у навчанні, виділяють такі компоненти, що визначають доцільність, необхідність та важливість їх використання:

- інтенсифікація процесу розуміння, засвоєння та творчого застосування знань під час вирішення практичних завдань;
- підвищення рівня мотивації та залучення учасників до вирішення обговорюваних проблем, що дає емоційний поштовх до подальшої пошукової активності учасників, спонукає їх до конкретних дій, процес навчання стає більш осмисленим;
- формування здатності мислити неординарно, по-своєму бачити проблемну ситуацію, шляхи виходу з неї;
- здійснення перенесення способів організації діяльності, отримання нового досвіду діяльності, її організації, спілкування, переживань;
- приріст знань, умінь, навичок, розкриття нових можливостей здобувачів освіти;
- контроль за рівнем засвоєння знань та вмінням застосовувати отримані знання, вміння та навички в різних ситуаціях.

Високі вимоги до професійної компетентності майбутніх менеджерів сприяють широкому використанню інформаційних та комунікаційних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти. При цьому достатня кількість електронних ресурсів дозволяє створювати онлайн-ігри, веб-квести, тести, головоломки, що забезпечують як підвищення мотивації до навчання здобувачів освіти, так і розвиток інформаційної компетентності, яка потрібна кожному кваліфікованому менеджеру.

З розвитком інформаційних технологій все більше уваги приділяється можливостям, які надає комп'ютер для розробки комп'ютерних технологій навчання. Особливо багатими дидактичними можливостями володіє технологія мультимедіа, що є інтерактивним об'єднанням тексту, графіки, звуку, відео та анімації на основі єдиного інтерактивного програмного забезпечення.

Слід наголосити, що навички використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій як під час навчання, так і в процесі професійної діяльності, необхідні сучасним менеджерам та керівникам у будь-якій сфері. Впровадження елементів електронного управління, що розвиваються швидкими

темпами, вимагає професіоналізму та готовності керівників до впровадження нових інформаційних технологій.

У сучасному світі існує безліч освітніх платформ, які здатні інтегруватися у процес навчання. Наприклад, Moodle, Goosechase, Kahoot, Quizlet, Google classroom та ін. Дані ресурси дозволяють розробляти різні онлайн-ігри у межах конкретної спеціальності.

На відміну від платформи Kahoot, яка використовується для оцінки знань здобувачів освіти, онлайн-гра на платформі Goosechase дає студентам можливість виявити свої творчі здібності та сприяє підвищенню мотивації до навчальної діяльності. Навчальні завдання, створені в рамках комп'ютерних ігор, дають можливість студентам розвивати інформаційну компетентність, критичне мислення, мобільність, здатність швидко реагувати на кризову ситуацію, здатність вирішувати завдання, здатність до самостійного навчання, створюють можливість розвивати професійні навички у процесі практичного використання.

Крім того, впровадження електронних засобів навчання в систему вищої освіти сприяє ефективній комунікації, наочності та доступності освітнього процесу. Одним із засобів підвищення мотивації студентів до досягнення академічних успіхів та створення сприятливого навчального середовища ЗВО є використання сучасних освітніх технологій, спрямованих на модернізацію існуючих освітніх платформ та створення нових освітніх програм з використанням ігрових елементів, тестів, різноманітні інструменти візуалізації інформації.

В останні роки все більшої популярності набувають так звані хмарні технології або хмарні обчислення (Cloudcomputing). Цей термін став вживатися у світі інформаційних технологій. Хмарні технології – це технології, які надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера та використання програмного забезпечення в режимі онлайн.

На думку вчених, впровадження хмарних технологій у процес навчання у вищій школі забезпечить:

- ефективне використання навчальних площ (відпадає необхідність виділяти окремі та спеціально обладнані приміщення) під традиційні комп'ютерні класи);
- кардинальне скорочення витрат, необхідних створення та підтримку комп'ютерних класів;
- якісно інший рівень здобуття сучасних знань – студенти отримують можливість перебувати у процесі навчання у будь-який час та у будь-якому місці, де є Інтернет;
- більш ефективний інтерактивний навчальний процес;
- можливість швидко створювати, адаптувати та тиражувати освітні сервіси під час навчального процесу;
- можливість для студентів здійснювати зворотний зв'язок із викладачем шляхом оцінки та коментування пропонованих ним освітніх сервісів;
- гарантію ліцензійної чистоти використовуваного у процесі навчання;
- мінімізацію кількості необхідних ліцензій за рахунок їхнього централізованого використання;
- централізоване адміністрування програмних та інформаційних ресурсів, що використовуються у навчальному процесі [3].

Слід зазначити, що можливості хмарних технологій достатньо різноманітні. Наприклад, хмарні технології в освітньому процесі можна використовувати для ведення особистих акаунтів викладачів та здобувачів освіти, онлайн-опитування та тестування, інтерактивних прийомних та ін. Це і тематичні чати та форуми для студентів, у яких вони можуть здійснювати обмін досвідом та інформацією. Це і пошук інформації на задану тематику, в процесі виконання якої студенти можуть вирішувати різноманітні навчальні завдання навіть за фізичної відсутності викладача чи під дистанційним керівництвом.

З урахуванням цілей навчання та компетенцій майбутніх фахівців викладачами можуть бути обрані різні інструменти для поточної оцінки знань студентів та рівня засвоєння навчального матеріалу, а саме: веб-квести, тести,

онлайн-ігри, головоломки та ін.

Таким чином, сучасні технології перш за все змінюють мотивацію процесу учіння. Завдання педагога – творчо підходячи до процесу вибору засобів педагогічної діяльності й правильно їх використовуючи, отримати необхідний ефект. Результати, досягнуті різними педагогами, що використовують одну й ту саму технологію будуть різними, тобто педагогічна технологія опосередковується властивостями особистості, але всі технології спрямовані на досягнення головної мети – засвоєння знання, формування компетентностей, що визначені в освітній програмі. Вони дозволяють добиватися кращого і міцнішого засвоєння знань, планувати результати навчання, дотримуватися цілісності дидактичного процесу. Результатом використання цих технологій може стати як підвищення успішності здобувачів освіти, а й гармонізація їх взаємовідносин, перебудова мотивації навчання. Особливо важливим для розширення, поглиблення знань здобувачів освіти, розвитку їх умінь аналізу, синтезу, власних висновків є застосування під час занять дослідницьких завдань. Вони можуть використовуватися для вивчення цілої теми, окремих занять з теми, як завдання для модульного контролю.

Отже, в цілісному освітньому процесі вищої школи освітнім технологіям належить одне із провідних місць (рис. 1).

Рис. 1. Структурно-логічна схема педагогічного процесу в ЗВО

Отже, високий стандарт та конкурентоспроможність на ринку праці,

технічний прогрес, цифровізація сучасного суспільства, модернізація змісту освіти, адаптивне реагування професорсько-викладацького складу на виклики сьогодення зумовлюють необхідність впровадження в освітній процес закладу вищої освіти сучасних інноваційних технологій спрямованих на створення інтерактивного, індивідуалізованого середовища для навчання, що забезпечує максимальну адаптацію освітнього процесу під потреби кожного здобувача освіти.

Впровадження інноваційних технологій в освіту приносить значні вигоди для здобувачів освіти, викладачів та освітніх установ загалом. Студенти отримують доступ до більш захоплюючих та інтерактивних методів навчання, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку ключових навичок, викладачі, у свою чергу, можуть персоналізувати навчання, стежити за успіхами кожного здобувача освіти та використовувати різноманітні методики роботи, що враховують індивідуальні особливості студентів [1].

Підсумовуючи вище зазначене можна прийти до висновку, що впровадження інноваційних технологій в освітній процес ЗВО відіграє важливу роль у розвитку освіти стимулюючи інтерес здобувачів освіти до навчання, збагачуючи методики викладання та створюючи адаптивне та індивідуалізоване середовище, що сприяє успішному навчанню та розвитку майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Башкір О. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2018. Вип. 60. С. 33–44.
2. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
3. Дюлічева Ю. Ю Упровадження хмарних технологій в освіту: проблеми та перспективи. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. Вип. 14. С. 58-64. URL : <http://ite.kspu.edu/ru/node/1303>

4. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с.
5. Сушенцева Л. Інноваційні педагогічні технології у процесі підготовки майбутнього професійно мобільно-го педагога професійного навчання у вищому навчальному закладі (теоретичний аспект). *Наукові записки*. 2016. Випуск 9(III). С. 65–70.
6. Томашевська М. Використання інтерактивних методів навчання при підготовці майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 8(72). С. 178–
7. Хлебнікова Т. М. Організація особистісно зорієнтованого навчання в системі післядипломної освіти : монографія. Харків : Основа, 2019. 128 с.
8. Хлебнікова Т. Тіщенко Т. Гречаник О. Використання інтерактивних методів навчання менеджерів освіти як умова вдосконалення їх інноваційної діяльності. XXIII International Science Conference «Theory, practice and science», April 27 – 30, 2021, Tokyo, Japan. P.324–328. URL: <https://isg-konf.com/uk/theory-practice-and-science-ua/>

Ключові засади забезпечення якості вищої освіти в Румунії: європейський контекст (на прикладі Університету Крайови)

В. В. Соляр

Оцінка якості вищої освіти в Румунії в контексті європейських стандартів та сучасних умов є багатогранною, оскільки вона включає багато факторів, які постійно змінюються. Але можна назвати загальні позитивні аспекти розвитку вищої освіти у цій країні.

Румунія активно та успішно інтегрувала систему вищої освіти в Болонський процес, що призвело до впровадження бакалаврських і магістерських програм, кредитно-модульної системи та забезпечення мобільності студентів.

Уряд Румунії останніми роками збільшує інвестиції в освіту, що дозволяє модернізувати матеріально-технічну базу університетів та покращувати умови навчання.

Румунські університети активно співпрацюють з європейськими та світовими науковими установами, що сприяє підвищенню якості освітніх програм та наукових досліджень.

Пандемія COVID-19 прискорила розвиток онлайн-навчання в Румунії, що відкриває нові можливості для студентів і дозволяє зробити освіту більш доступною.

Однак, проблемами та викликами все ще залишається недостатнє фінансування, порівняно невелика кількість наукових досліджень, бюрократичні бар'єри тощо. Незважаючи на збільшення інвестицій, фінансування вищої освіти в Румунії все ще недостатнє для забезпечення високої якості освітніх послуг. Рівень наукових досліджень в румунських університетах нижчий порівняно з провідними європейськими університетами. Багато румунських університетів відчувають гостру нестачу кваліфікованих викладачів, особливо в галузі STEM.

Все ж Румунія прагне відповідати європейським принципам якості вищої

освіти, таким як:

- збільшення автономії університетів для розробки власних освітніх програм і стратегій розвитку;

- орієнтація на результати навчання, а не на кількість годин, проведених на лекціях;

- впровадження ефективних систем забезпечення якості освіти;

- створення умов для мобільності студентів і викладачів в межах Європейського простору вищої освіти.

Дотримуючись загальноєвропейських та національних цінностей, Університет Крайови поділяє принципи Лімської декларації про академічну свободу та автономію вищих навчальних закладів (1988), а також Великої хартії європейських університетів (Болонья, 1988), є членом Асоціації Європейських університетів, Міжнародної асоціації університетів та Університетського агентства франкофонії (AUF). Таким чином організація освітньої та наукової діяльності університету враховує європейський контекст з відповідними викликами та стратегіями, а також Лісабонську стратегію та Рамкову програму Horizon досліджень та інновацій 2020 тощо. Ці документи базуються на розвитку зобов'язань щодо економіки, особливо зв'язку університетської освіти з ринком праці, інноваціями та підприємництвом [1].

Академічна спільнота Університету Крайова пережила тривалу еволюцію протягом майже семи десятиліть свого існування, пропонуючи сьогодні здобувачам умови навчання з 54-х спеціальностей та 91 освітньої програми бакалавріату, 42-х - магістратури та 28-ми - доктора філософії. Університетська магістратура займає важливе місце в пропозиції освітніх програм та налічує 73 магістерські програми [2].

Університет Крайови є одним з найважливіших докторських організацій Румунії, беручи до уваги як велику кількість галузей, у яких він акредитований для організації докторантів, так і кількість сертифікованих докторських керівників: 28 областей знань і 137 докторських керівників, афілійованих з докторськими школами. Підготовка докторантів за рахунок бюджетних коштів

є суттєвою, станом на 2023 рік з 555 осіб 252 навчалися за кошти державного бюджету (за денною та заочною формами навчання), і 303 – за власним коштом (за денною формою навчання) [1].

Також університет підтримує систему безперервного навчання, яка пропонує, відповідно до вимог ринку, широкий спектр післявузівських програм навчання та розвитку: безперервне професійне навчання, програми професійної конверсії, програми спеціалізації або підвищення кваліфікації. Наприклад, співпраця з Академією CISCO, Dacia-Renault, Pirelli тощо, приносить університету значне підвищення довіри та розширення аудиторії на місцевому, регіональному та навіть національному освітньому ринку.

Методико-педагогічна підготовка та вдосконалення викладацького складу в доуніверситетській освіті представлена відділом підготовки кадрів. Автономною структурою університету є Дидактика (DPPD), яка здійснює специфічну діяльність з підготовки викладачів (психологічно-педагогічну, методичну, практичну підготовку), за напрямками та спеціальностями через конкретну, єдину систему освіти національного плану, затвердженого Міністерством освіти і науки. DPPD Крайова координує та контролює діяльність, яку здійснює DPPD Drobeta-Turnu Severin University Center (CUDTS).

Місія DPPD спрямована на наступні напрями:

а) початкова психолого-педагогічна, методична та практична підготовка студентів і випускників вищих навчальних закладів, які обирають професію педагога;

б) безперервне навчання та професійний розвиток педагогічного персоналу через періодичні програми навчання/ підвищення кваліфікації, через організацію навчальних курсів та іспитів для отримання вчительських ступенів;

в) започаткування й розвиток науково-теоретичної та прикладної науково-дослідницької діяльності в галузі освітніх наук;

г) початкова психолого-педагогічна, методична і практична підготовка студентів і випускників вищих навчальних закладів, які обирають професію

педагога.

Аналіз статистичних даних останніх років свідчить про збільшення кількості студентів та магістрантів, які обирають програму психолого-педагогічної підготовки з метою атестації на педагогічну професію, одночасно з бакалавріатом та магістратурою або в режимі післядипломної освіти: безперервне навчання та професійний розвиток викладацького складу через періодичні програми навчання/ удосконалення, через організацію навчальних курсів та іспитів для отримання вчительських ступенів.

DPPD в Університеті Крайова здійснює безперервне навчання та професійний розвиток викладачів через періодичні програми навчання/ удосконалення, організовуючи навчальні курси та іспити для отримання викладацьких ступенів [1]:

- кроки безперервної підготовки педагогічних кадрів – навчальна програма II ступеня, дошкільна освіта, OM 4482/ 15.07.2019, 25 ЕСТР/ 100 годин;
- кроки безперервної підготовки педагогічних кадрів - навчальна програма II ступеня початкової освіти, OM 4482/ 15.07.2019, 25 ЕСТР/ 100 годин;
- кроки в безперервному навчанні викладацького складу – навчальна програма для ступеню викладання II, вчителі англійської мови, вчителі румунської мови та літератури, OM 4482/ 15.07.2019, 25 ЕСТР/ 100 годин;
- підготовка вчителів у сфері освітніх досліджень (CERED), OM 4482/ 15.07.2019, 25ЕСТР/ 100 годин;
- підготовка вчителів для навчання дітей з ООП (CESFORM), OM 3189/ 07.02.2020, 25ЕСТР/ 100 годин;
- конструктивістська підготовка вчителів (profconstruct), OM 5046/ 06.09.2018, 23 ЕСТР/ 92 години;
- ресурси в школі для всіх: Активізм, Повага, Толерантність (Re-Start), OM 3136/ 25.012017, 15 ЕСТР/ 60 годин;

- дослідницька діяльність, що здійснюється на рівні DPPD, підтримується Дослідницьким центром Psihopedagogice (CCPP), заснованим у 2014 році.

В цілому навчально-виховний процес Університету Крайови побудований за такими принципами:

- Розробка платформ з інтегрованими технологічними рішеннями для онлайн-навчання;
- Модернізація, адаптація та гнучкість навчального процесу;
- Розробка освітньої пропозиції, що генерує навички, сумісні з тими, які потребує ринок праці;
- Сприяння міждисциплінарному характеру, інноваціям та передачі знань у процесі навчання;
- Постійна адаптація політики академічного розвитку до демографічних тенденцій та законодавчих змін;
- Збільшення кількості студентів, оптимізація співвідношення студентів/ професорсько-викладацького складу, забезпечення оптимальної структури чисельності студентів циклу навчання (серії, групи);
- Розробка нових навчальних програм, що відповідають регіональній специфіці. Управління та забезпечення якості в університеті.

Отже, головною метою Університету Крайова є розвиток культури якості освітнього процесу, його оцінювання на засадах реалізації системи управління якістю через її постійне вдосконалення. Політика Крайовського університету в галузі якості відповідає вимогам Європейських стандартів і рекомендацій із забезпечення якості (ESG).

Кроки щодо створення та консолідації культури якості в Університеті Крайова були офіційно оформлені в 2000 році шляхом створення Департаменту управління якістю (DMC), який несе місію організації, моніторингу процесу періодичної оцінки та забезпечення якості освіти і професійної підготовки студентів університету. Оцінка якості освітніх процесів базується на

процедурах, методологічних нормах і формалізованих критеріях щодо навчальних програм, дидактичної діяльності професорсько-викладацького складу, дотримання стандартів якості та правових положень у сфері забезпечення якості університетської освіти, професійного шляху випускників, ступеня задоволення вимог і очікувань бенефіціарів (роботодавців і випускників).

Зовнішнє оцінювання якості освіти передбачає:

- надання інформації про стандарти, показники ефективності, методологію та процедури оцінки якості;
- координація процесу розробки акредитаційної документації ARACIS та погодження пропозицій щодо подання документів;
- координація підготовки документів, необхідних для національної та міжнародної акредитації.

Зовнішнє оцінювання починається зі звітів внутрішньої інституційної самооцінки та підтримується наданням додаткової інформації щодо процедур, зібраних даних (статистики), стратегічних та операційних планів, Кодексу забезпечення якості тощо.

Гарантія якості проведення оцінювання включає систему взаємопов'язаних процедур:

- Розробка та перегляд галузевих процедур забезпечення якості та спорідненої документації;
- Розробка та перегляд норм і критеріїв оцінки якості на основі відгуків та набутого досвіду їх застосування;
- Оцінка звітів про оцінку та їх інтерпретація;
- Ініціювання дебатів щодо результатів оцінювання в сенаті університету;
- Створення механізму/циклу зворотного зв'язку для використання результатів оцінки - SWOT аналіз, оцінка притаманних ризиків;
- Розробка планів дій, спрямованих на корекцію тенденцій, перенаправлення/ переміщення засобів для максимального досягнення цілей:
- аналіз чутливості, діаграма Парето та встановлення пріоритетів

самоадаптивних заходів;

-розробка механізмів навчання/ підвищення кваліфікації педагогічного персоналу з фінансуванням з Європейських фондів (DRU);

-внесення змін до механізмів мотивації та стимулювання персоналу;

-оцінка ступеня використання матеріальної бази та формулювання пропозицій по вдосконаленню його в дидактичній діяльності;

-опитування роботодавців, залучених до системи управління якістю для покращення реагування на вимоги ринку праці;

-пропонування заходів для підвищення рівня залучення випускників на ринку праці.

Постійний розвиток системи управління якістю в Університеті Крайова, підвищення рівня залучення здобувачів у процеси забезпечення якості, розвиток інфраструктури шляхом розробки та просування ІТ-інструментів для оцінки та моніторингу якості освіти і наукових досліджень визначають високий попит на освітні послуги.

Найпопулярніші програми навчання у тому числі й для іноземних студентів в Румунії, є:

– Комп'ютерні науки: розробка програмного забезпечення, кібербезпека, штучний інтелект;

– Інженерія: будівництво, машинобудування, електротехніка;

– ІТ: Інформаційні технології, системи управління базами даних;

– Медицина: загальна медицина, стоматологія, фармація; ветеринарія;

– Економіка: міжнародна економіка, фінанси, маркетинг.

– Управління бізнесом: менеджмент, лідерство, підприємництво.

– Гуманітарні науки: юриспруденція, мовознавство, історія та філософія.

Ці програми отримали популярність завдяки таким факторам та передумовам, як висока якість освіти, доступна вартість навчання, можливість працевлаштування та ін. Румунські університети пропонують якісну освіту за

європейськими стандартами, особливо в технічних та медичних галузях. Порівняно з іншими країнами Європи, навчання в Румунії є більш доступним для іноземних здобувачів. Після закінчення навчання випускники мають хороші шанси на працевлаштування як в Румунії, так і за кордоном. Також Румунія активно розвиває міжнародні зв'язки, що сприяє інтеграції іноземних студентів у навчальний процес. Хоч більшість програм в румунських університетах ведуться румунською мовою, що вимагає певного рівня володіння цією мовою, це не є перешкодою, оскільки успішно функціонує система довузівської мовної підготовки.

Отже, якість вищої освіти в Румунії постійно покращується, але все ще є проблеми, які необхідно вирішувати. Для того, щоб румунська система вищої освіти відповідала найвищим європейським стандартам, необхідно продовжувати інвестувати в освіту, підвищувати кваліфікацію викладачів, спрощувати бюрократичні процедури та стимулювати наукові дослідження.

Список використаних джерел

1. Plan strategic 2020-2024. Universitatea din Craiova. URL: https://www.ucv.ro/pdf/despre/strategie/Plan_Strategic_UCv_2020-2024.pdf (дата звернення 20.09.2024)
2. Universitatea din Craiova. URL: <https://www.ucv.ro/despre/> (дата звернення 20.09.2024)

Цифровізація освітнього процесу викладання економічних дисциплін: досвід країн ЄС та перспективи України

І. В. Осьмірко

Цифровізація освіти є важливим компонентом у системах навчання багатьох країн світу, зокрема в Європейському Союзі. Цифровізація освіти в закладах вищої освіти України набула особливого значення в умовах воєнного стану, спричиненого російською агресією. Перехід до дистанційного та змішаного навчання став не лише відповіддю на пандемію COVID-19, а й реакцією на нові виклики безпеки та доступу до освіти. В статті проаналізовано тенденції цифровізації в ЄС та розглянуто можливості інтеграції зарубіжних практик у вітчизняну освітню систему.

Цифровізація освітнього процесу у закладах вищої освіти країн Європейського Союзу характеризується інтеграцією новітніх технологій, яка покликана підвищити ефективність та якість навчання, доступність освіти. Важливими компонентами успішної цифровізації є: використання електронних платформ для навчання та управління; інтеграція цифрових ресурсів у програми навчання; підтримка інноваційних форм навчання; підтримка інклюзії та доступності; гармонізація та стандартизація; цифрова трансформація адміністративних процесів; навчання викладачів та забезпечення технічної підтримки; безпека та етика в цифровому просторі; партнерство та співпраця; забезпечення кібербезпеки, захисту персональних даних та конфіденційності в процесі використання цифрових технологій.

В більшості країн ЄС застосовуються платформи типу Moodle, Blackboard, сервіси відео-телефонного зв'язку Google Meet, програма для організації відеоконференцій Zoom, що забезпечують можливості для дистанційного навчання, проведення тестувань та інтеграції мультимедійного контенту. Наприклад, у Німеччині та Нідерландах широко використовуються локальні платформи (ILIAS, Stud.IP, Online-Plattform für Akademisches Lehren und Lernen, HISinOne, Learning Management Systems, Brightspace, Blackboard,

Canvas, Nestor, Brightspace@VU, SurfDrive та SurfConext) розроблені спеціально для потреб національних університетів.

У Франції, Іспанії та Швеції розробляються електронні підручники, симулятори економічних процесів та інтерактивні завдання. Цифровий контент дозволяє адаптувати навчальні матеріали до рівня підготовки студентів та забезпечити більш глибоке засвоєння теоретичних знань.

Розвиток відкритих освітніх ресурсів (Open Educational Resources, OER) надають доступ до освітніх матеріалів усім зацікавленим сторонам. Інтеграція масових відкритих онлайн-курсів (MOOC) є доповненням до традиційних навчальних програм [1, 2].

Методика *blended learning* (змішане навчання), яка поєднує традиційне викладання з дистанційними компонентами, активно використовується в Австрії, Данії та Бельгії. Вона сприяє гнучкості освітнього процесу та підвищує мотивацію студентів до самостійного вивчення матеріалу.

В країнах ЄС розроблено комплексні програми підвищення кваліфікації для викладачів з акцентом на цифрові компетенції. Наприклад, у Фінляндії створено національну програму "Digital Skills for Educators", що включає курси з використання цифрових інструментів та аналізу великих даних [3].

Участь у міжнародних проектах, таких як Erasmus+ та Horizon Europe стимулює університетську спільноту до обміну досвідом та впровадження найкращих практик цифровізації.

Автоматизація студентських служб включає реєстрацію, управління навчальними планами, подання заявок, оцінювання та зворотний зв'язок. Використовуються електронні платформи для моніторингу успішності студентів та управління навчальними процесами.

Широке впровадження цифрових бібліотек, наукових баз даних та цифрових лабораторій для проведення досліджень. Наприклад, *Deutsche Digitale Bibliothek, DDB*) — масштабний німецький культурний проєкт, який поєднує електронні ресурси німецьких культурних і наукових установ: бібліотеки, архіви, музеї, медіа бібліотеки, університети, інші дослідницькі

організації з метою представлення інформації про них онлайн [4].

В університетах країн ЄС створенні навчальні середовища, які підтримують принципи інклюзивного навчання та доступності контенту. Запроваджені технології, що полегшують доступ до навчання для студентів з обмеженими можливостями (наприклад, системи розпізнавання мови, субтитри та інші адаптивні технології).

Для моделювання реальних умов навчання використовуються інструменти віртуальної та доповненої реальності (наприклад, віртуальні лабораторії для медичних чи технічних спеціальностей).

Впроваджені загальноєвропейських стандартів у галузі цифрової освіти, що сприяють уніфікації навчальних процесів та обміну досвідом між університетами. Впроваджена ініціатива «European Higher Education Area» (ЕНЕА) передбачає забезпечення якості та взаємного визнання дипломів через цифровізацію.

Підвищення етичної обізнаності у сфері цифрового середовища, включаючи питання академічної доброчесності та захисту авторських прав. Проводяться заходи щодо забезпечення кібербезпеки, захисту персональних даних та конфіденційності в процесі використання цифрових технологій.

З метою створення інноваційних освітніх програм та проєктів відбувається активна співпраця з промисловістю, науковими установами та урядовими структурами.

Ці тенденції та особливості цифровізації в закладах вищої освіти країн ЄС сприяють підвищенню якості освіти, адаптивності навчальних процесів та інтернаціоналізації освітнього середовища.

Цифровізація викладання економічних дисциплін є важливим етапом розвитку вищої освіти в Україні. Впровадження цифрових технологій дозволить підвищити якість навчання, адаптувати студентів до вимог сучасного ринку праці та сприяти розвитку економічної освіти загалом. Україна може використати досвід країн ЄС для створення ефективної системи цифровізації, зосереджуючи зусилля на розробці національної стратегії, модернізації

навчальних програм та підвищенні кваліфікації викладачів.

В умовах воєнного стану цифровізація освітнього процесу набула особливого значення. Це спричинено необхідністю забезпечити безперервність навчання у складних умовах, коли частина студентів і викладачів перебувають у різних регіонах країни чи за її межами. В результаті відбулися суттєві зміни як у структурі освітнього процесу, так і в засобах та методах навчання.

Україна має достатній потенціал для впровадження передових цифрових практик у сфері освіти. Разом з тим, з 11 сфер навчання для розвитку професійних навичок найпопулярнішими стали бізнес, технології та науки про дані в понад 1 800 онлайн-курсах. Сфера бізнесу передбачає формування навичок щоденної практики ведення бізнесу, сфера технологій — навичок, пов'язаних із розробкою, обслуговуванням та масштабуванням комп'ютерних систем і програмного забезпечення, сфера науки про дані зосереджена на формуванні навичок щодо обробки та використання даних, сформованих у бізнесі для ухвалення рішень [5].

Проте для досягнення ефективних результатів впровадження цифрових технологій в освітній процес, необхідно враховувати декілька факторів.

1. Інфраструктурні та технічні аспекти. Перехід до дистанційної або змішаної форми навчання вимагає наявності стабільного та швидкісного інтернету, необхідного технічного обладнання та програмного забезпечення для стабільної роботи всіх учасників освітнього процесу. Такі платформи, як Microsoft Teams, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище Moodle, програми для організації відеоконференцій Zoom, Google Meet та інші, стали основними інструментами для проведення занять, організації дистанційних семінарів та лабораторних робіт. Системи управління навчанням (LMS) стали обов'язковою частиною навчального процесу.

2. Підвищення цифрової грамотності. Зміна формату навчання стимулювала заклади вищої освіти до проведення курсів з підвищення цифрової грамотності для всіх учасників освітнього процесу. Педагоги активно опановують нові цифрові інструменти, що дозволяють створювати інтерактивні

курси, організувати проєктне та дослідницьке навчання у віддаленому форматі.

3. Використання цифрових ресурсів. В умовах обмеженого доступу до фізичних бібліотек та навчальних матеріалів особливу роль відіграють цифрові ресурси. Відкриті освітні платформи (Open Educational Resources, OER, Prometheus), електронні бази даних та бібліотеки стають головним джерелом інформації для студентів і викладачів. Навчальні заклади розробляють власні цифрові курси та електронні підручники, які забезпечують студентам доступ до необхідної інформації незалежно від їхнього місця перебування.

4. Нові підходи до навчання. Дистанційний формат навчання потребує використання інноваційних педагогічних методів, таких як гейміфікація, інтерактивні лекції, групові проєкти та кейс-метод. Це дозволяє зберегти мотивацію студентів та їхню залученість до освітнього процесу навіть за відсутності безпосереднього контакту з викладачами.

5. Адаптація навчальних програм. Створення освітніх навчальних програм для викладання економічних дисциплін, що містять інтерактивні модулі, симуляції та кейс-стаді. Впровадження симуляторів економічних процесів, як, наприклад, моделі фінансових ринків, що дозволить студентам краще розуміти складні економічні концепції та процеси.

6. Це включає зміни в змісті дисциплін, розробку нових підходів до проведення практичних та лабораторних занять, а також перехід до проведення онлайн-екзаменів та тестів.

7. Підтримка студентів та викладачів. В умовах воєнного стану важливим аспектом є психологічна та соціальна підтримка учасників освітнього процесу. Викладачі організують консультації, психологічну допомогу та підтримку студентів, які постраждали внаслідок бойових дій чи втратили житло. Особлива увага приділяється студентам з тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщеним особам.

8. Кібербезпека та захист даних. Цифровізація освіти вимагає забезпечення належного рівня кібербезпеки та захисту персональних даних.

Зкладами вищої освіти впроваджується заходи з кіберзахисту, що включають запобігання несанкціонованому доступу до освітніх платформ та захист від витоку інформації.

9. Міжнародне співробітництво. Заклади вищої освіти України активно залучаються до міжнародних проєктів, що дозволяють отримати доступ до новітніх освітніх ресурсів та технологій. Це сприяє обміну досвідом, підвищенню кваліфікації викладачів та залученню студентів до участі в спільних навчальних програмах.

Враховуючи всі фактори, слід зробити висновок, що цифровізація освіти в умовах воєнного стану є необхідною і критично важливою для забезпечення безперервності навчального процесу. В умовах стрімкого розвитку технологій Україна прагне впроваджувати сучасні цифрові інструменти у навчальні програми, враховуючи досвід країн ЄС. Використання цифрових технологій в освітньому процесі викладанні економічних дисциплін є необхідною умовою для адаптації студентів до викликів сучасного ринку праці та підвищення їх конкурентоспроможності. Незважаючи на складнощі, сьогодні, українські заклади вищої освіти демонструють здатність швидко адаптуватися до нових умов, що сприяє модернізації освітньої системи та підвищенню якості навчання.

Список використаних джерел

1. OERInfo Informationsstelle Open Educational Resources. 2024. URL: <https://open-educational-resources.de/>
2. MOOC Massive open online course. 2024. URL: <https://www.coursera.org/>.
3. DSE *Digital Skills for Educators*. 2024. URL: <https://op.europa.eu/>
4. DDB Deutsche Digitale Bibliothek. 2024. URL: <https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/>
5. Освіта в умовах цифрової трансформації: зміст vs форма. РЕЙТИНГ. Бізнес в офіційних цифрах. 2021. URL: <https://rating.zone/osvita-v-umovakhtsyfrovoi-transformatsii-zmist-vs-forma/>

Про забезпечення кар'єрного зростання магістрів зі спеціальності 073 Менеджмент

О. Є. Гречаник

Актуальність проблеми кар'єрного зростання майбутніх менеджерів обумовлена, з одного боку, потребами ринку праці в Україні в компетентних керівних кадрах, які здатні вирішувати складні спеціалізовані задачі та розв'язувати практичні проблеми у сфері управління організаціями, а з іншого – необхідністю задоволення потреб майбутніх магістрів із менеджменту щодо побудови ділової кар'єри. Зокрема, проведене нами опитування першокурсників засвідчило, що майже 52 % здобувачів освіти розпочали навчання за спеціальністю «Менеджмент» заради «бажання та перспективи кар'єрного зростання, пошуку нової перспективної роботи, підвищення на посаді». Потреба в кар'єрному просуванні в першокурсників друга за рангом. У студентів другого курсу вона замикає трійку провідних потреб, поступаючись усвідомленню «необхідності розвитку управлінської компетентності» та бажанню «саморозвитку й самовдосконалення» (рис. 1).

Що спонукало Вас розпочати навчання за спеціальністю 073 Менеджмент?

 Копіювати

31 ответ

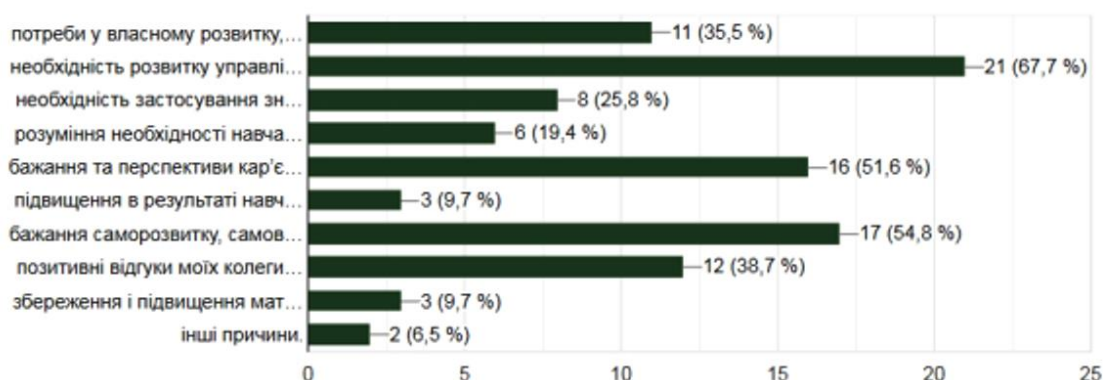

Рис. 1. Результати опитування магістрів першого (п'ятого) курсу стосовно причин навчання за спеціальністю 073 Менеджмент

Переважає більшість магістрантів здобувають освіту зі спеціальності 073 Менеджмент у віці від 30 до 45 років. Саме в цей період відбувається потужне

професійне зростання, просування службовими сходами, зростає потреба в самоствердженні, досягненні більш високого статусу. Окрім зазначених, студенти мають такі особливості, як досвід професійної діяльності, зокрема й управлінської, виражений мотив влади, здорові кар'єрні амбіції, які необхідно враховувати в освітньому процесі.

Слід зазначити, що феномен кар'єри перебуває в полі зору представників багатьох наук – менеджменту, психології, економіки, соціології, права тощо.

Ми підходимо до розуміння кар'єри з позицій психолого-акмеологічного підходу й розглядаємо кар'єрне зростання як процес самореалізації людини в професійній діяльності, який супроводжується накопиченням трудового досвіду, систематизацією та розвитком її знань, навичок та особистісних якостей, що уможлиблює перехід на новий соціальний і професійний рівень, досягнення особистістю свого «акме».

Основним засобом забезпечення кар'єрного зростання майбутніх магістрів із менеджменту є **реалізація змісту освітніх програм, поєднання теоретичної та практичної підготовки, підсумкова атестація**. Щорічно проектні групи переглядають зміст і структуру освітніх програм, оновлюють освітні компоненти професійного спрямування. Так, до вже наявних навчальних дисциплін «Управління трудовими ресурсами», «Професіограма керівника закладу освіти», «Психологія менеджменту», «Управління персоналом та корпоративне управління» нами додано «Комунікативний менеджмент», «Маркетинговий менеджмент». Для забезпечення викладання навчальних дисциплін цього року розроблено, розглянуто й затверджено на кафедрі 35 робочих програм, оновлено 25 навчальних програм, розроблено 6 навчальних програм дисциплін, які науково-педагогічні працівники кафедри викладають уперше. Переструктуровано деякі освітні компоненти, окремі змістові модулі й теми, оновлено зміст лекцій і практичних завдань.

Наприклад, у процесі вивчення ОК «Професіограма керівника» на практичному занятті здобувачі розробляють акмеограми (напрями руху в професії з урахуванням особистісних потреб і можливостей) та

кар'єрограми – кар'єрні мапи. Це кадрові документи, що є описом кар'єрного шляху працівників в організації у вигляді набору можливих напрямів службового зростання, включаючи графік заміщення передбачуваних посад та відповідного цільового навчання. Кар'єрограма дозволяє отримати уявлення про те, який шлях може та має пройти спеціаліст, щоб отримати необхідні знання й розвинути необхідні навички для ефективної роботи на конкретному місці.

Задля вдосконалення практичної підготовки майбутніх магістрів із менеджменту кафедрою наукових основ управління минулого навчального року *поновлено завдання виробничої та науково-дослідної практики*, з урахуванням специфіки освітніх програм і запитів здобувачів освіти. Так, із кожної освітньої програми розроблено практичні завдання, які розраховані на онлайн та оффлайн формат проходження практики здобувачами й методичні рекомендації з їх виконання. Із запропонованих завдань практикант має обрати завдання з огляду на власні інтереси, виробничі та наукові потреби та специфіку й умови організації, у якій він проходить практичну підготовку.

У процесі написання кваліфікаційних робіт здобувачі можуть обрати теми, пов'язані з управлінням трудовими ресурсами, кадровим менеджментом, управлінням кар'єрою, що надасть можливість у базових організаціях створити умови для найповнішої реалізації кар'єрного потенціалу працівників, їх бажань та прагнень у здійсненні професійного зростання; оптимально використовувати можливості та особистісний потенціал працівника зараз і в майбутньому; створити атмосферу взаємної поваги та довіри, забезпечити підвищення рівня лояльності й відданості працівників організації. Упродовж двох останніх років були захищені магістерські роботи на такі теми: «Удосконалення системи мотивації персоналу організації до творчої діяльності», «Упровадження HR-менеджменту в організації», «Управління розвитком корпоративної культури персоналу організації», «Управління якістю роботи персоналу організації», «Управління професійним самовдосконаленням керівника», «Акмеологічний підхід до управління організацією», «Удосконалення управління засобами

мотиваційного підходу», «Управління професійною самореалізацією педагога» тощо.

Другий засіб, що сприяє кар'єрному зростанню здобувачів, – це їхня *активна освітня, наукова, громадська діяльність за межами освітнього процесу*:

- участь у міжнародних, всеукраїнських і загальноуніверситетських конкурсах;
- залучення до вебінарів, Сковорода-хабу;
- участь у роботі науково-практичних конференцій;
- підвищення кваліфікації, у тому числі міжнародне;
- публікаційна активність.

Так, починаючи з 2021 року, наші студенти беруть участь у всеукраїнських і міжнародних конкурсах студентських *наукових* робіт із менеджменту. Щороку вони входять у трійку найкращих. У різні часи володарями третього місця ставали Катерина Стрельченко, Вікторія Плахтєєва, Людмила Зеленська. Навесні 2024 року друге місце виборола Ліна Яркіна.

Минулого року було започатковано всеукраїнський конкурс *кваліфікаційних* робіт із менеджменту. Вікторія Плахтєєва гідно представила наш університет і виборола третє місце, два інших учасника – О. Грабар, Н. Оніщенко – перемогли в номінаціях. Цього року третє місце на вищезазначеному конкурсі посіла робота менеджера освіти Оксани Біловол. Необхідно зазначити, що ми є єдиним педагогічним вишем країни, який бере участь у конкурсах із менеджменту.

Два роки поспіль науково-педагогічні працівники беруть участь у роботі Сковорода-хабу, модератором якого на кафедрі є проф. О. Мармаза. Так, за підтримки та сприяння керівника хабу Ганни Дидоренко було створено вектор «Післядипломна освіта і менеджмент», окреслено теми вебінарів з управлінської діяльності та підвищення кваліфікації педагогічних працівників. За результатами роботи вектору видано майже 1500 сертифікатів

педагогічним працівникам, які долучилися до участі у вебінарах. Звичайно, що наші сьогоднішні й колишні студенти є активними учасниками цих подій.

Для активізації наукового потенціалу здобувачів й обміну досвідом наукової діяльності між науковцями та керівниками-практиками Інститут післядипломної освіти і менеджменту щороку, починаючи з 2005-го, проводить науково-практичну конференцію з проблем управління освітою, яка з 2014 року має статус всеукраїнської. Із 2019 року започатковано науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти з проблем управлінської діяльності. Із 2023 року конференція отримала статус всеукраїнської. Крім того, наукові керівники залучають здобувачів до участі в роботі інших всеукраїнських та міжнародних конференцій. Так, упродовж 2023 року 69 здобувачів стали учасниками всеукраїнських та міжнародних конференцій, із них 17 здобувачів взяли участь у конференціях за кордоном.

Упродовж 2023 року 17 здобувачів освіти пройшли підвищення кваліфікації за кордоном за дистанційною формою.

За останній рік наші студенти мають 141 наукову публікацію, із яких 41 – статті, 100 – тези. 123 роботи виконано одноосібно, 18 – у співавторстві з науковими керівниками. Троє здобувачів мають 4 публікації у фахових виданнях України категорії Б. 12 здобувачів мають публікації в закордонних виданнях. Безперечно, що досвід наукової діяльності сприятиме розвитку професійної кар'єри та науково-дослідної компетентності здобувачів, уможливить виконання ними майбутніх наукових досліджень, реалізацію освітніх, соціальних та наукових проєктів, розроблення стратегій і програм розвитку, здійснення моніторингових досліджень, економічних розрахунків тощо.

Наступним засобом, що сприяє кар'єрному зростанню магістрів із менеджменту, розглядаємо **співпрацю з органами місцевого самоврядування**, управліннями й відділами освіти, навчально-методичними й науковими центрами. *По-перше*, представники кафедри наукових основ управління були запрошені членами журі останнього конкурсу «Учитель року» в номінації

«Керівник закладу загальної середньої освіти». Професори О. Мармаза, Р. Черновол-Ткаченко, доценти О. Гречаник, Т. Хлебнікова розробляли завдання для міського й обласного етапів конкурсу, оцінювали виступи учасників. Із 9 фіналістів міського етапу конкурсу 6 керівників – колишні випускники ІПОМ. Переможниця міського й обласного етапу – Ірина Голубнича – також наша випускниця, так само як і володар третього місця обласного етапу Євген Гонський. *По-друге*, працівники інституту активно рекламують наших випускників, коли до нас звертаються за порадами керівники управлінь освіти, центрів освітніх технологій, закладів освіти. Ми намагаємося віднайти і сприяти працевлаштуванню студентів і випускників на посадах заступників керівника, керівників закладів освіти різних типів, працівників методичних служб. *По-третьє*, ми запрошуємо своїх випускників, які є керівниками установ та організацій, виступити стейкхолдерами освітніх програм, за якими вони навчалися. Така співпраця задовольняє обидві сторони: ми дослухаємося до порад, критики й запитів роботодавців, які мають потребу в кадрах високої якості та можуть допомогти модернізувати процес підготовки таких кадрів, водночас забезпечуючи професійну горизонтальну кар'єру своїх випускників.

Уважаємо за необхідне констатувати той факт, що в процесі отримання менеджерської освіти певна частка здобувачів позбавляються бажання обіймати керівні посади через різні причини – внаслідок отримання спеціальних знань у сфері менеджменту, практичного їх застосування, завдяки професійному спілкуванню з керівниками різних організацій. Хтось зі слухачів починає розуміти, що специфіка управлінської діяльності не відповідає його/її життєвим цілям, що керівна посада не тільки гарантує високу зарплату та соціальний статус, а й вимагає значних витрат часу, позбавляючи нормального приватного життя, потребує персональної відповідальності, а в умовах військової агресії – рішучості, мужності, сміливості – бути на робочому місці, забезпечувати діяльність працівників у складних умовах і розвиток організації. І це також добре, бо людина вчасно зрозуміла, що її рішення стати керівником хибне, а

організація не отримала керівника, не здатного забезпечувати її функціонування й розвиток. На щастя, таких випадків небагато.

В основному диплом магістра з менеджменту стає в пригоді випускникам ШПОМ, більшість із яких успішно просуваються кар'єрними сходами. Зокрема, майже 70 % складу кафедри наукових основ управління мають диплом нашого інституту – з менеджменту організацій або управління навчальним закладом.

Ми пишаємося, що для здобуття менеджерської освіти ШПОМ обрали колеги-сковородинівці, які є керівниками різних структурних підрозділів нашого Університету.

Випускниками ШПОМ у різні роки були:

- керівники освіти харківського регіону – Ольга Деменко, Роман Шаповал, Олена Віцько, Валерій Шепель, Вікторія Ростовська;
- начальники управлінь та відділів освіти (колишні та дійсні): Олена Світлична, Лариса Карпова, Тетяна Куценко, Оксана Гресь, Олена Збицька, Олена Ведяєва, Людмила Луценко, Наталія Давидова, Вікторія Балюк, Тетяна Малиніна, Ольга Бабельчук;
- заступники начальників та співробітники управлінь освіти: Євгенія Ляхович-Зверєва, Ольга Прохоренко, Світлана Бикасова, Юлія Власенко, Ігор Оробінський, Лілія Вітер, Геннадій Майський;
- керівники ЗЗСО: Інна Лебедєва, Олена Романова, Олена Карпенко, Ольга Булавінцева, Маргарита Таукішева, Людмила Бадьорна, Людмила Бережна, Євген Гонський, Сергій Макєєв, Ольга Ляпунова та багато інших;
- керівники ЗПО: Інна Артеменко, Маргарита Молостова, Ірина Петрова, Олександр Комаров, Ігор Білопольський, Володимир Акімов, Олександр Мамедов;
- керівники закладів професійно-технічної освіти: Наталія Юкляєвська, Юрій Омельченко;
- керівники ЗДО: Оксана Дзєбань, Валерія Кечеджі, Ірина Гузенко, Наталія Кучєєва, Олена Душаткіна;

- керівники приватних закладів освіти: Тетяна Свистунова, Катерина Стрельченко, Анастасія Кошман;
- заступники керівників закладів фахової передвищої та загальної середньої освіти: Олена Жарко, Анна Попова, Всеволод Сергієнко, Галина Кузьміна, Ганна Омельченко, Денис Сердюк, Надія Гонтар, Ірина Дошак;
- керівники міського та районних батьківських комітетів Харкова: Лариса Манерко, Наталія Фірсова, Оксана Кадуцька;
- керівники структурних підрозділів Південної залізниці на чолі із заступником керівника по роботі з персоналом Романом Островецьким.

Освіта, здобута в стінах ІПОМ, спонукала чимало випускників до навчання в аспірантурі й наукового зростання: Алла Яцинік, Тетяна Свистунова, Олена Коханова, Ольга Бабельчук, Світлана Бикасова, Анна Жозе де Коста, Оксана Горovenко, Ольга Григораш.

Звичайно, що сьогодні найбільше ми пишаємося випускниками-менеджерами, які обрали кар'єру захисників нашої держави й перебувають на передовій у лавах ЗСУ, працюють бойовими медиками: Андрій Парамей, Максим Жилін, Ігор Хохлов, Ігор Полтавський, Олександр Грабар, Влад Галенко, Юлія Осіпова. Безмежно дякуємо їм і твердо віримо в їхнє мирне менеджерське майбутнє!

За результатами опитування здобувачів шостого (другого) курсу, проведеного за півтора місяці до закінчення навчання, очікування від навчання повністю відповідають отриманим результатам у 76 % опитаних, переважно відповідають – у 24 %; 95 % респондентів повністю задоволені рівнем освіти, здобутим в ІПОМ, 5 % респондентів – частково задоволені. Крім того, на думку 55 % здобувачів, навчання за спеціальністю 073 Менеджмент суттєво сприяє кар'єрному зростанню, 40 % опитаних вважають, що таке навчання сприяє частково (рис. 2). За період навчання в ІПОМ 13 % студентів відмітили, що їх уже підвищили на посаді або занесли до кадрового резерву; 13 % зазначили, що їх включили до складу до органів громадського самоврядування або залучили до розв'язання актуальних проблем управління організацією; 10 % студентів

отримали нагороди за професійну діяльність; 10 % опитаних звільнилися, бо завдяки навчанню відчули перспективи професійного зростання й зараз мають більш високі запити.

4. Наскільки навчання за спеціальністю 073 сприяє (може сприяти) Вашому кар'єрному зростанню?

 Копировать

38 ответов

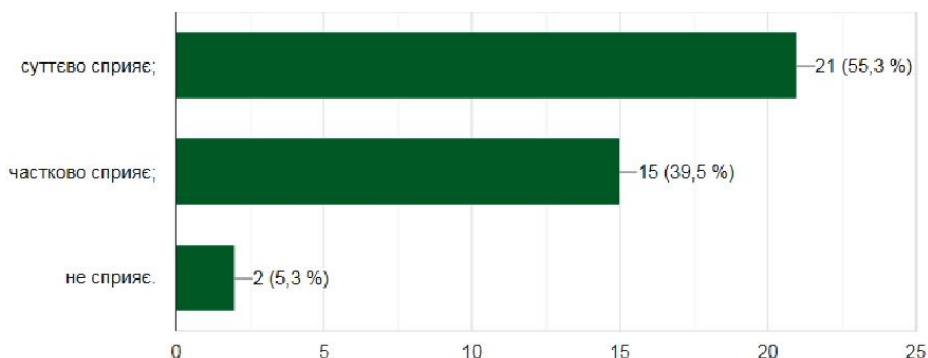

Рис. 2. Результати опитування щодо сприяння навчання кар'єрному зростанню здобувачів вищої освіти

Отже, констатуємо певні досягнення в забезпеченні кар'єрного зростання магістрів зі спеціальності 073 Менеджмент, вважаємо за необхідне виконання таких завдань у найближчій перспективі:

- 1) внесення змін в освітні програми з огляду на необхідність підготовки керівних кадрів, здатних до роботи на деокупованих територіях, на всій території країни в умовах військової агресії росії;
- 2) удосконалення міжнародної діяльності за рахунок участі в програмах мобільності викладачів і здобувачів освіти, збільшення частки професійних дисциплін, що викладаються англійською мовою;
- 3) удосконалення освітньої програми «Менеджмент організацій і адміністрування» з огляду на підготовку менеджерів в умовах педагогічного вишу.

Список використаних джерел

1. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : моногр. / В. Т. Лозовецька. Київ, 2015. 279 с.

Про особливості індивідуальної роботи зі здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент

О. І. Мармаза

Упродовж останнього десятиліття в умовах загальної глобалізації економічного та культурно-освітнього простору, посилення фактору конкуренції на ринку праці, імплементації нових законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», реалізації Стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент спостерігаємо теоретичне обґрунтування, експериментальне дослідження, практичне впровадження новітніх моделей, технологій, форм професійної підготовки менеджерів у системі вищої освіти.

Основним на цьому шляху стає успішний перехід від когнітивно-орієнтованої освітньої парадигми до особистісно зорієнтованої. Як пріоритетний, висунуто принцип індивідуалізації з урахуванням особистісних характеристик кожного студента.

У цьому контексті неабиякого значення набуває індивідуальна робота зі здобувачами вищої освіти за ОП «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Управління закладом освіти» з формування готовності до ефективної професійної діяльності.

Проблема індивідуальної роботи студентів знайшла відображення у наукових працях І. Беха, В. Кременя, В. Лугового, Н. Ничкало, О. Савченко, Т. Сорочан, Т. Сущенко та ін. Зокрема і в роботах учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди: В. Лозової, Л. Рибалко та ін.

Аналіз наукового дискурсу з проблеми організації індивідуальної роботи дає підстави вважати, що існує довільність у формулюванні основних понять: індивідуальна робота, індивідуалізація, індивідуальний підхід, індивідуально-орієнтований підхід тощо.

Ми схиляємось до визначення, що індивідуальна робота – це форма організації навчальної роботи викладача зі студентами, яка здійснюється шляхом створення необхідних умов для виявлення і розвитку індивідуальних

особливостей студента на основі особистісно-діяльнісного підходу.

Окрім цього, видатні педагоги зазначають, що індивідуальна робота спирається на індивідуально орієнтований підхід, патернами якого є освітні мотивації та установки особистості; особливості мислення та пам'яті; наявний досвід практичної роботи та потенційні можливості тощо.

Вважаємо, що індивідуальну роботу можна розглядати як спосіб формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку майбутнього менеджера та розроблення дорожньої карти його кар'єри.

До речі, Б. Блум не поділяв теорій, відповідно до яких шлях індивідуалізації полягає у реалізації критерію розумових здібностей учнів. Він був прибічником критерію необхідного часу. З урахуванням того, що в магістратурі у нас навчаються «дорослі» студенти, це є для нас теж слушним.

Для успішної індивідуальної роботи надважливою є система взаємин між викладачем та студентом. Методи педагогічного впливу на студента пов'язані із його сприйняттям через призму особистісно-професійних якостей. Спілкування повинно бути відвертим, відкритим до обговорення та дискусій, сприяти його професійному розвитку.

Зауважимо, що центром такого навчання стає особистість студента, його самобутність, самотійність, професійний потенціал.

Індивідуальна робота з точки зору діяльнісного підходу складається із таких чинників: мета, суб'єкт діяльності, зміст діяльності, засоби діяльності, результати діяльності.

Загальновизнаними вимогами до індивідуальної роботи є такі, як:

- діалогічність;
- діяльнісно-творчий характер;
- спрямованість на індивідуальний розвиток студента;
- свобода студента щодо вибору рішень з організації виконання завдання, вибору способів та змісту діяльності;
- безпека особистісних проявів та поведінки студента;
- розвиток мотивації до навчання;

- можливість самооцінювання;
- задоволення студента від процесу та результатів саморозвитку;
- фасилітаторська поведінка та коуч-позиція викладача.

Дослідження означеної теми дозволило виявити суперечність між індивідуальним характером професійної діяльності майбутніх менеджерів та домінуванням групових форм навчання в освітньому процесі.

Розглянемо індивідуальну роботу в ІПОМ із здобувачами під такими кутами, як: організація освітньої діяльності та зміст освітньої діяльності.

Для організації навчального процесу завжди вважалась пріоритетною робота щодо виявлення суб'єктного професійного досвіду кожного студента.

Так, освітня програма «Управління закладом освіти» спрямована на підготовку менеджерів освіти різних типів і форм власності. Вони різноманітні. В академічній групі, як правило, навчаються студенти, які працюють у закладах загальної середньої освіти, закладах дошкільної освіти, закладах вищої освіти, позашкільних закладах тощо.

У групі студентів, які навчаються за освітньою програмою «Менеджмент організацій та адміністрування» контингент ще більш строкатий. Та ще, як правило, ми маємо і реально існуючу розбіжність між практичним управлінським досвідом здобувачів.

До прикладу, в академічній групі за освітньою програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» денної форми навчання 1 курсу 18 студентів. З них:

1) працюють на керівних посадах – 10 осіб. Серед керівників, які здобувають менеджерську освіту, є: менеджер з продажу автомобілів, менеджер з надання адміністративних послуг, директор ТОВ «Норді-Хаус» (виробництво та продаж модульних будинків), директор торгівельно-будівельної компанії «Інтерлайт» тощо;

2) працюють не на керівних посадах – 8 осіб – у таких організаціях, як: приватна стоматологічна клініка (лікар-стоматолог); комунальне некомерційне підприємство «Міська клінічна лікарня № 8» (лікар-анестезіолог); ІТ компанія

«Markurus» (працівник програмування); ТОВ «Фішки Юа» (торгівля товарами широкого асортименту) продавець тощо.

Традиційно вже з моменту подачі документів на навчання ми складаємо інфолисти про студентів, у яких міститься повна інформація про них: ПІБ, телефон, електронна пошта, місце постійного проживання; місце роботи, посада. Саме це є першою необхідною умовою для організації індивідуальної роботи із студентами.

За такого контингенту здобувачів, індивідуальна робота полягає у виборі способів, прийомів, темпу їх навчання. Вважаємо, що психолого-педагогічний інструментарій індивідуальної роботи повинен сприяти особистісно-професійному розвитку та самоствердженню кожного студента. Основний принцип – розвиваючого потенціалу.

Щодо форм індивідуальної роботи, то це:

- індивідуальна форма: діяльність здобувача з виконання спільних для цілої академічної групи завдань без контакту з іншими студентами, але в одному темпі;

- індивідуалізована форма: навчально-пізнавальна діяльність здобувача над вирішенням специфічних завдань; передбачає роботу викладача із кожним студентом окремо.

Розкриємо найбільше дієві методи індивідуальної роботи зі студентами в ШОМ.

1. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання прямо пов'язані із розвитком самостійної роботи та самостійності мислення студента, пошуком та усвідомленим вибором варіантів розв'язання проблеми, непадвладності стороннім впливам.

Приклади індивідуальних завдань:

- моделювання та розв'язування управлінських ситуацій з урахуванням специфіки організації;

- розробляння систем та процесів з урахуванням специфіки організації;

- обґрунтування вибору методів та стилю управлінської діяльності

з урахуванням специфіки організації;

- пошук та опрацювання додаткової літератури щодо управлінської діяльності з урахуванням специфіки організації;

- розроблення макетів програм розвитку, цільових проєктів, комплексно-цільових програм, планів роботи з урахуванням специфіки організації;

- розроблення кваліметричної моделі оцінювання діяльності організації, у якій працює (навчається) здобувач

- розроблення системи інформаційного забезпечення організації, у якій працює (навчається) здобувач

- аналізування переваг та недоліків найбільше вживаних форм ділової комунікації в організації, де працює (навчається) здобувач тощо.

2. Індивідуальні консультації.

Потенціал індивідуальних консультацій особливо великий під час:

- виробничої та науково-дослідної практики;

- виконання кваліфікаційних робіт;

- теоретичних занять з певної навчальної дисципліни, якщо студент виявляє особливий інтерес та зацікавленість;

- предметних та творчих конкурсів, студентських олімпіад тощо.

Наприклад, індивідуальні консультації під час виконання студентами кваліфікаційних робіт мають системний характер. Кафедрою наукових основ управління підготовлено методичні рекомендації щодо підготовки випускної кваліфікаційної роботи здобувачами освітніх програм «Управління закладом освіти» та «Менеджмент організацій і адміністрування». З урахуванням специфіки цих освітніх програм подано варіанти тем, описано методику проведення досліджень, наведено приклади аналітичного та проєктувального розділів кваліфікаційної роботи.

Разом із тим, ми щорічно змінюємо та розширюємо тематику випускних кваліфікаційних робіт – з огляду на актуальність тем і науковий інтерес до них здобувачів.

Викладач та студент узгоджують тему, та після її затвердження студент

отримує проспект виконання роботи та графік консультацій на увесь період дослідження: від обрання теми до захисту.

Упродовж написання кваліфікаційної роботи під індивідуальним керівництвом наукового керівника студент розкриває теоретичний зміст проблеми, проводить емпіричне дослідження у базовій організації. Він має змогу самостійно розв'язати проблему та мати для подальшого зразок (алгоритм, блок-схему) для вирішення нових, які будуть перед ним виникати у професійному житті.

Для викладачів теми кваліфікаційних робіт є теж неабияким викликом. Наприклад, щодо теми «Управління процесом формування іміджу персоналу організації». Ця тема стає абсолютно різною у змісті та методах дослідження, оскільки різними є організації: заклад освіти, колекторська компанія, заклад громадського харчування, ТОВ з будівництва котеджів, ІТ-компанія тощо.

Відтак, викладачі навчаються разом із студентами, навіть на їх випередження. Дізнаються на сайтах про їх базові організації, у джерельній базі читають про наукові розвідки у галузях.

Студент, який навчається в ІПОМ та одночасно працює директором колекторської компанії «Укрборг» чи директором кафе швидкого харчування, повинен отримати рекомендації не тільки з методики підготовки роботи, а й за змістом. З огляду на це, науковий керівник повинен розуміти, які компоненти утворюють імідж колектора, а які працівника кафе; які діагностики використати для вивчення іміджу, яким повинен бути проєкт удосконалення іміджу тощо.

У студентів зі спеціальності 073 Менеджмент, які навчаються в ХНПУ імені Г. С. Сковороди, це вже не перша вища освіта. Усі вони працюють, мають сім'ї та відповідний комплекс проблем 30 – 45-річної дорослої людини. У них не має вільного часу та особливого прагнення брати участь у різного роду олімпіадах, конкурсах, конференціях, робити публікації. Вони потребують мотивації та великої роботи викладачів по заохоченню їх до цього. Відтак ефективність індивідуальної роботи зумовлюється резонансом зацікавленості студента та викладача.

Щодо результатів такого консультування здобувачів під час їх участі у предметних та творчих конкурсах, студентських олімпіадах: так, до прикладу, Ліна Яркіна посіла 2 місце (науковий керівник доц. Т. Хлебнікова), Людмила Зеленська – 3 місце (науковий керівник доц. О. Гречаник) у Міжнародному конкурсі студентських наукових робіт «Управлінські, соціальні та поведінкові науки у реалізації засад сталого розвитку», а Олена Гнатюк – 2 місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт з галузі «Менеджмент освіти».

Зазначимо, що наші студенти беруть участь у міжнародних і всеукраїнських конкурсах із менеджменту, починаючи з 2021 року, і щорічно посідають призові місця. На Всеукраїнському конкурсі кваліфікаційних робіт із менеджменту Вікторія Плахтєєва виборола третє місце (науковий керівник доц. О. Гречаник), а Олександр Грабар (науковий керівник доц. О. Гречаник) та Наталія Оніщенко (науковий керівник доц. Т. Хлебнікова) – стали переможцями в номінаціях «За найвищу багатоаспектність і міждисциплінарність дослідження проблеми» та «За високий рівень теоретичного обґрунтування досліджуваної проблеми».

Марина Шлєньова (науковий керівник доц. О. Гречаник) та Анастасія Халимон (науковий керівник проф. О. Мармаза) приймали участь у Всеукраїнському інтелектуальному змаганні серед студентів, які навчаються за спеціальністю 073 Менеджмент і посіли відповідно 1 і 2 місця.

3. Проведення мікродослідження з певних проблем, розроблення проєкту на практичне заняття.

Ми майже відмовились від репродуктивно-пасивних завдань, які починаються з фраз: законспектувати, прочитати, повторити, виписати формулювання понять, оскільки вони призводять до формального виконання, списування. Замінили їх на: систематизувати, класифікувати, обґрунтувати, узагальнити, розробити модель (схему), навести приклад ситуації та шляхів її вирішення, провести мікродослідження, розробити цільовий проєкт тощо. Вони дозволяють студенту проявити навчальну активність, самостійно здійснити аналіз навчальної інформації.

4. Підготовка виступу та презентації на семінарське заняття.

Наприклад, індивідуальна підготовка до семінарських занять з дисциплін, які викладає доц. О. Є. Гречаник, стосується:

- підготовки відеоматеріалу щодо вдалої / невдалої ділової комунікації з наступним аналізом побаченого на семінарському занятті;
- підготовки презентації щодо вдалого / невдалого використання реклами послуг і товарів до виступу на практичному занятті;
- аналіз та оцінка мультимедійних презентацій одногрупників щодо відповідності вимогам;
- оцінювання офіційних сайтів організацій, персональних сайтів педагогів на відповідність вимогам тощо.

За результатами аналізу заявленої проблеми, ми дійшли висновку, що індивідуальний підхід передбачає оптимальне поєднання індивідуальних та групових форм роботи. Робота в групі під час семінарського чи практичного заняття дає можливість студенту побачити свої можливості, успіхи та невдачі освітньої діяльності у порівнянні з іншими.

Викладач має змогу впливати одночасно на усіх студентів та кожного окремо. У такий спосіб реалізується ланцюг взаємодії: викладач – студенти – студент.

5. Виконання завдань із переліку самостійної роботи: підготовка повідомлення на задану тему, складання тесту чи кросворду, моделювання управлінської ситуації, кодуванні інформації (складання схем, таблиць, алгоритмів).

Наприклад, здобувачі виконували завдання з «Маркетингового менеджменту» (доц. О. Є. Гречаник), яке передбачало аналіз і вдосконалення рекламної продукції ІПОМ – візитки, баннера, листівки. Під час індивідуальних консультацій із викладачем студенти з'ясували, який саме вид рекламної продукції хочуть удосконалити, обговорили наукові джерела для виконання цього завдання, алгоритм виконання завдання та форму його представлення. Як результат, надати пропозиції з удосконалення друкованої реклами ІПОМ:

замінити шрифти, колір тексту, структурувати матеріал у листівці для зручності сприйняття. Також студенти порекомендували використовувати певні нейромережі для генерації унікальних малюнків задля розміщення на друкованій рекламі, що не буде ототожнювати наш заклад із іншими.

6. Самостійне опанування теми у разі відсутності на занятті.

Для проведення тестового тематичного контролю використовуємо гугл-форми, звичайний для всіх формат Word, ресурси клас-рум тощо.

7. Виконання модульних контрольних робіт, тематичних тестів під час поточного контролю.

Для поточного контролю розроблено варіанти завдань та студентам надається можливість їх вибору: а саме, складено перелік питань теоретичного та практичного характеру, студент на власний розсуд обирає з огляду на визначену викладачем кількість запитань ті, що найбільше його зацікавили з точки зору теорії та практики, також має можливість визначати терміни виконання завдань.

8. Підготовка наукових статей і тез.

Зазначимо, що за 2023 рік під керівництвом викладачів кафедри наукових основ управління студентами підготовлено 141 публікацію.

З них, 4 – у фахових виданнях України (здобувачі: Л. Зеленська, Н. Борисенко, В. Хлебніков), 17 – у закордонних.

9. Підвищення кваліфікації (тематичні курси, вебінари, тренінги, майстер-класи).

Викладачі кафедри наукових основ управління велику увагу приділяють мотивації та залученню здобувачів до участі у різних формах підвищення кваліфікації. У наслідок кропіткої індивідуальної роботи понад 30 здобувачів пройшли підвищення кваліфікації дистанційно в Україні та за кордоном:

- Міжнародне стажування у Польщі та в Ізраїлі.
- В Україні: Проєкт «Професійний розвиток», Проєкт «Прометеус», Проєкт «Стійка Україна», Освітня платформа «Академія цифрового розвитку», ТОВ «Хьюман академія», ГО «Українська античність», Інститут модернізації

змісту освіти, Програма «Безпечний простір» тощо.

10. Участь у науково-практичних конференціях.

Індивідуальна робота розповсюджується на активізацію студентів щодо участі у науково-практичних конференціях.

Зазначимо, що у 2023 році 69 здобувачів самостійно та разом із викладачами кафедри наукових основ управління взяли участь у Міжнародних та Всеукраїнських конференціях (Харків, Тернопіль, Полтава, Суми, Переяслав).

17 студентів – онлан-участь у конференціях за кордоном: США, Бостон; Швеція, Стокгольм; Японія, Осака та Токіо; Іспанія, Мадрид; Австрія, Відень; Нідерланди, Амстердам; Фінляндія, Хельсинки; Канада, Едмонтон;

11. Участь у професійних асоціаціях та групах.

В умовах стрімкого розвитку науки та практики менеджменту у керівників виникає потреба у постійному саморозвитку та самоосвіті. Відтак під час навчання у ЗВО важливо не тільки сформуванню компетентності, які закладені у освітній програмі, а й навички неперервного навчання упродовж усієї професійної діяльності. Зосереджуємо увагу на тому, що студент повинен навчитись самостійно ставити перед собою освітню мету, обирати пізнавальний шлях та методи досягнення результатів.

Викладачі кафедри наукових основ управління надають кваліфіковану допомогу здобувачам щодо залучення їх до професійних асоціацій, участі у професійних конкурсах. До прикладу, наші студенти мають професійні успіхи:

– Сердюк Д. – переможець міського етапу конкурсу «Вчитель року»-2023 рік; нагороджений грамотою голови Харківської міської ради за високий професіоналізм та сумлінність праці.

– Зінов'єва О. – подяка Інституту модернізації змісту освіти за високу професійну майстерність; нагороджена грамотою голови Харківської міської ради за високий професіоналізм та сумлінність праці; дипломант «Фестивалю добрих практик освіти Харківщини».

– Солоділова А. – подяка від голови Харківської міської ради за

сумлінну й плідну працю.

– Шленьова М. – сертифікат переможця конкурсу «Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення» на 15 міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті».

– Дмитрова М. – подяка від директора НШ державної безпеки та митної справи за підготовку учня до Всеукраїнської олімпіади з хімії; подяка від керівника проєкту «Олімпіс» за участь учнів у міжнародному конкурсі; подяка від керівника проєкту «На урок» за підготовку учнів до олімпіади «Захист України».

Зазвичай для студентів в ІПОМ були сприятливі умови для проведення індивідуальних консультацій: діяв кабінет з менеджменту, у якому зібрано науково-методичну літературу та періодику з управління, роздруковані лекції та плани семінарсько-практичних занять з навчальних дисциплін; у комп'ютерах, якими могли користуватись студенти, усі навчальні комплекси представлено у електронному вигляді тощо.

Зараз у період онлайн-навчання ефективній організації індивідуальної роботи із студентами сприяє запроваджена в університеті система MOODL. За її допомогою створюється індивідуальне середовище для навчання, оскільки студент може у будь-який зручний для нього час зайти на платформу, подивитись чи завантажити необхідну йому інформацію (лекції, презентації до них, плани семінарських занять, варіанти завдань для поточного контролю тощо). Також на цій платформі ми розміщуємо інформацію та методичні рекомендації до виробничої та науково-дослідної практики, виконання кваліфікаційної роботи магістра.

За умов онлайн-навчання, коли відсутній безпосередній контакт із студентами, викладачеві складно проводити індивідуальні бесіди, спостереження. Відтак на кафедрі відбувається постійний обмін думками, висновками між викладачами. Особливо цінною стає педагогічна інформація від куратора групи щодо особливостей життєдіяльності студента, його місця в колективі та від наукового керівника, який має найбільше можливостей

розкрити особистісні, освітні, професійні якості студента.

Індивідуальна робота є динамічним явищем, оскільки передбачає постійну зміну студентів, їх інтересів, можливостей, умов навчання на різних етапах навчальної діяльності.

Зауважимо, що американські вчені здебільше розглядають індивідуальну роботу у контексті вибору змісту, темпу, методів навчання та поєднання різних закладів як освітніх платформ. Основний принцип такої індивідуальної роботи – принцип збагачення. Він має горизонтальний вектор, що полягає у введенні додаткових проблемних семінарів, майстер-класів, факультативних курсів, навчальних предметів, за рахунок яких відбувається розширення навчальних програм. Вертикальний вектор зорієнтований на поглиблення знань у межах діючої навчальної дисципліни, але з ускладненням рівня завдань, збільшенням обсягу знань та умінь. Під час індивідуальної роботи контроль з процесу зміщується на контроль за результатом.

Останнім часом в Україні такий підхід стає все більш популярним. Особливо що стосується можливостей академічної мобільності студентів. Ми ще не маємо такого досвіду роботи із студентами, робимо перші кроки: ми готуємо відповідні документи та список магістрантів, які у 2024 році в межах академічної мобільності вивчатимуть деякі освітні компоненти на базі Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Це буде нашим першим досвідом у сфері академічної мобільності здобувачів освіти.

Зауважимо, що проблема, яку ми вбачаємо на шляху до такої індивідуальної роботи із студентами, полягатиме у адаптивності освітніх програм, відповідності професійних компетенцій, формуванні змісту навчальних дисциплін, готовності вишу до відповідальності перед роботодавцями за виданий диплом.

Узагальнюючи наявну теорію з означеної проблеми та досвід індивідуальної роботи студентів в ІПОМ, ми виокремили певні особливості:

- Під час індивідуальної роботи кожен студент працює персонально.
- Студент самостійно формулює свої освітні проблеми, шукає засоби їх

розв'язання.

- Студент проявляє освітню активність та наполегливість.

- Студент має встановлений викладачем термін виконання завдання та свою швидкість, що залежить від його працездатності, підготовленості, наявного часу тощо.

- Студент самостійно вирішує питання щодо додаткових інформаційних джерел, необхідності консультації у викладача.

- Студент відчуває себе вільним від опіки викладача та відповідальним за виконану роботу.

- Студент усвідомлює значення та шляхи самоосвітньої діяльності, самоменеджменту.

Вимоги, які ми ставимо до викладача під час індивідуальної роботи, – це:

- Вивчати особистісні та навчальні можливості студента.

- Здатність виявити мотиви, ціннісні інтереси, професійні плани студента.

- Залучення студента до активного та свідомого навчання.

- Уміти оптимально поєднувати групові та індивідуальні форми роботи.

- Розвивати самостійність та академічну доброчесність студента.

- Формувати адекватну самооцінку студента.

- Надавати студенту рекомендації щодо засобів формування професіоналізму та розвитку управлінського потенціалу.

- Поступове ускладнення завдань та підвищення вимог до студента.

- Проявляти повагу до студента, тактовність у спілкуванні.

- Бути у певній мірі професійним прикладом для студентів.

- Готовність до фасилітації та підтримки студента.

- Щирість, толерантність, відкритість у стосунках із студентами.

Вважаємо ефективними такі шляхи удосконалення індивідуальної роботи із студентами:

- Якісне розроблення навчально-методичних комплексів.

- Оптимізація роботи студентів та викладачів на платформі МУДЛ.

- Сертифікація навчальних курсів.

- Повернення до оффлан-навчання.

- Передбачення годин на індивідуальну роботу для вивчення навчальної дисципліни.

- Передбачення годин для керівництва кваліфікаційною роботою на першому році навчання в магістратурі.

-Запровадження практики академічної мобільності студентів.

Отже, індивідуальна робота спрямована на розвиток мотиваційно-ціннісної сфери здобувача; його інтелектуально-пізнавальних здібностей; професійно значущих якостей, знань та умінь; працездатності; самостійності та відповідальності; творчості. Майбутній менеджер сповна активізує вищий рівень свідомості щодо пошуку та конструктивних способів управлінської діяльності. А індивідуальна робота із студентами є найвищою формою навчальної роботи за критерієм самоорганізації.

Список використаних джерел

1. Мармаза О. І. Професійна підготовка майбутнього менеджера освіти в умовах магістратури. *Actual problems of learning and teaching methods: The 11th International scientific and practical conference (December 06 - 09, 2022)*. Austria : Vienna, International Science Group. 2022. P. 250-253.

2. Перяцько В. В. Методика викладання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 106 с. URL: <https://studfile.net/preview/9738492/page:21/> (дата звернення: 07.03.2024).

3. Янчук О. Індивідуальна робота студента. URL: <https://studfile.net/preview/5010156/page:5/> (дата звернення: 07.03.2024).

Роль інноваційно-інформаційних технологій в активізації наукових досліджень майбутніх магістрів з економіки

Л. П. Радченко

Сучасний стрімкий розвиток інноваційно-інформаційних технологій та застосування їх в економічній, політичній, соціальній, науковій, освітній, культурній, воєнній, медичній, екологічній сферах суттєво змінює базові основи суспільства в усіх країнах світу, в тому числі в Україні. Вони пов'язані з переходом від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої економіки на підставі цифрової трансформації. Це викликає нові вимоги до розвитку інтелектуального і людського капіталу, відповідно вимагає значного покращення якості підготовки випускників закладів вищої освіти рівня бакалаврів та рівня магістрів з усіх спеціальностей, серед яких важливе значення мають економічні. Магістри з економіки для виконання своїх професійних завдань в сучасних умовах повинні мати поглиблені знання з економічних проблем, володіти інформаційними технологіями для їх здобуття і використання. Особливу актуальність у процесі підготовки майбутніх магістрів з економіки набуває їх методологічна озброєність та вміння практичного застосування інформаційних технологій для здійснення науково-дослідної діяльності.

Проблеми розвитку інформаційних технологій, цифровізації як одного із головних факторів розвитку світової економіки та формування цифрового суспільства, використання інформаційних технологій в різних сферах українського суспільного життя, в тому числі в сфері освіти і науки, досягнення та досвід використання інформаційних технологій у підготовці випускників закладів вищої освіти в передових країнах та питання імплементації його в навчальний процес у закладах вищої освіти в Україні – це короткий перелік багаточисельних питань, які активно досліджують у своїх наукових працях і обговорюють в цьому напрямку в засобах масової інформації велика кількість закордонних та українських вчених: Б. Гейтс, Дж.Ф. Нейман, Е. Петерс,

В. Гейць, А. Гриценко, Н. Краус, О. Голобородько, Е. Железнякова, І. Зміївська, С. Мартинов, В. Орлов, І. Струтинська та багато інших [1; 2; 3; 4; 5; 6]. Дослідженням цих актуальних проблем і визначенням стратегій державної політики в напрямку формування інформаційного суспільства, інформаційній трансформації сфери освіти надають важливого значення міжнародні економічні організації та урядові організації в різних країнах, в тому числі в Україні [7]. Визнаючи результати цих досліджень, слід сказати про необхідність подальших пошуків напрямів розвитку цифрових технологій та шляхів їх ефективного використання, зокрема в процесі підготовки майбутніх магістрів з економіки в закладах вищої освіти.

Метою даної статті є дослідження напрямів та факторів активізації науково-дослідної роботи майбутніх магістрів з економіки на підставі використання важливих досягнень у розвитку сучасних інформаційних технологій для аналізу економічних питань.

Реалізація сучасних стратегічних завдань розвитку суспільства в різних країнах світу пов'язані із формуванням цифрового суспільства, яке «інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб (самореалізація, робота, відпочинок, навчання, дозвілля кожного), а також для досягнення та реалізації спільних економічних, суспільних та громадських цілей» [7, с.3]. За оцінками експертів, до 2030 року частка цифрової економіки у ВВП провідних країн світу повинна досягнути 50-60%. Попри всі труднощі, які пов'язані з повномасштабним воєнним вторгненням РФ на територію нашої країни, втрату великої кількості людей, руйнування економіки, інфраструктури, Україна мужньо веде справедливую боротьбу за свою незалежність та можливість жити в цивілізованому демократичному суспільстві. В цих умовах намагається послідовно реалізовувати стратегію створення цифрової економіки, яка за умов форсованого сценарію розвитку, до 2030 року може зайняти в загальному ВВП України до 65% [7, с.5]. Здійснення цифровізації освітньої сфери охоплює складні завдання, які пов'язані зі створенням безпечного цифрового освітнього середовища, забезпеченням закладів освіти необхідною

цифровою інфраструктурою, підвищенням рівня знань та володіння інформаційними технологіями з боку викладачів та студентів. Особливої актуальності впровадження цифрових технологій в освітній процес набуло в умовах пандемії COVID-19 та повномасштабного воєнного вторгнення РФ в Україну. Саме впровадження цифрових технологій в закладах освіти України надало можливість забезпечити процес он-лайн навчання.

Удосконалення підготовки випускників закладів вищої освіти в Україні націлені на подолання існуючих недоліків в системі освіти, трансфер освітніх технологій, поширення інформаційних технологій в навчально-виховній, науко-дослідній роботі, використання нових методик викладання, формування у студентів підприємницьких здібностей, а також удосконалення і закріплення набутих знань та умінь.

Організація та здійснення наукових досліджень майбутніми магістрами з економіки за допомогою інформаційних технологій, з одного боку, значно підвищує їх ефективність, з іншого, – вимагає формування умінь та знань методики використання цих технологій. В таблиці 1 представлено загальний алгоритм використання інформаційних технологій в процесі науково-дослідної діяльності магістранта відповідно до основних етапів наукових досліджень.

На першому етапі здійснюється пошук та вивчення інформації за предметом дослідження, визначаються існуючі досягнення авторів та наукових колективів з даної проблеми, відбувається знайомство з первинними документами – підручники, монографії, періодичні видання, методичні рекомендації, має місце звернення до вторинних документів – довідники, бібліографічні покажчики. В сучасних умовах найчастіше пошук наукової інформації здійснюється за допомогою Internet: файли в бібліотеках файлів, статті в тематичних базах даних, енциклопедіях тощо. Широко використовуються популярні пошукові системи, наприклад, Google та для ознайомлення з документами, які опубліковані в мережах, застосовуються браузері, наприклад, Google Chrome та інші.

Використання інформаційних технологій
на основних етапах наукових досліджень здобувачів ЗВО
кваліфікаційно-освітнього рівня «магістр» з економіки.

№	Основні етапи наукових досліджень	Види інформаційних технологій	Форми науково-дослідної діяльності
1	2	3	4
1.	Виникнення ідеї та визначення теми наукового дослідження.	<ul style="list-style-type: none"> • Internet • Пошукові системи: Google, Excite, Meta Crawler, ін. • Браузери: Google Chrome, Internet Explorer, Opera, ін. 	<ul style="list-style-type: none"> • Пошук інформаційних джерел за темою. • Знайомство з науковими роботами вчених, досягненнями в розробці наукової проблеми. • Збирання фактів в реальній економіці, які доводять актуальність дослідження обраної теми.
2.	Визначення мети, завдань і методів дослідження.	<ul style="list-style-type: none"> • Платформи: LMS Moodle, Coursera Plus, LearningApps, ін. • Цифрові системи комунікації: Zoom, Scipe, Google Meet ін. 	<ul style="list-style-type: none"> • Вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень». • Використання методичних рекомендацій з питань наукових досліджень та підготовки кваліфікаційної роботи магістра з економіки. • Консультації з науковим керівником.
3.	Теоретичні дослідження.	<ul style="list-style-type: none"> • Internet • Комп'ютерні технології • Системи автоматизованого перекладу: PRAGMA, SYSTRAN • on-line перекладачі: від PRAGMA – http://perevod.i.ua/ ; від Google - http://translate.google.com.ua • Системи комунікації: Zoom, Scipe, Google Meet 	<ul style="list-style-type: none"> • Робота з науковими працями вчених – дослідників з даної проблеми. • Використання наукових методів дослідження економічних проблем. • Підготовка тез, статей за темою наукового дослідження. • Консультації з науковим керівником. • Участь у студентських наукових гуртках. • Участь у студентських наукових конференціях.
4.	Аналіз наукових фактів, проведення експерименту	<ul style="list-style-type: none"> • Комп'ютерні технології для обробки даних, наприклад, табличний процесор Excel • Технології для моделювання економічних процесів, - 	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка наукових робіт та статей до студентських наукових збірників. • Проведення експерименту, опитування чи моделювання

1	2	3	4
		<ul style="list-style-type: none"> • (теоретичних, експериментальних моделей) Технології для аналізу математичних моделей на мікро-, макро- та мета-рівнях, наприклад, ресурси MATLAB	економічної ситуації за темою дослідження.
5.	Підтвердження гіпотези та визначення напрямків реалізації наслідків дослідження	<ul style="list-style-type: none"> • Комп'ютерні технології на основі MS Office: Word; Excel; Power Point • цифрова платформа LMS Moodle цифрова система комунікації Google Meet	<ul style="list-style-type: none"> • Участь у науково-дослідній практиці, визначення напрямків практичного використання наслідків наукових досліджень. • Оформлення кваліфікаційної роботи. • Перевірка кваліфікаційної роботи на дотримання доброчесності. • Підготовка презентації та документації до захисту кваліфікаційної роботи. Публічний захист кваліфікаційної роботи.

Джерело: складено автором з використанням: [1; 2; 3; 4; 6].

Другий етап наукового дослідження пов'язаний з визначенням мети, основних завдань, які необхідно вирішити, наукових методів, за допомогою яких можливо досягти поставленої мети дослідження. На цьому етапі важливе значення для орієнтації магістранта в сфері наукових досліджень економічних проблем та підготовки кваліфікаційної роботи має вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень». Силабус дисципліни, навчальні матеріали, методичні рекомендації з вивчення тем, спілкування з викладачем, студентами академічної групи, виконання завдань та їх оцінювання – все це можливо на цифровій платформі, яка набуває особливого значення в умовах дистанційної форми навчання.

Сучасні дослідники інформаційних технологій в освіті, визнаючи цифрову платформу драйвером освітніх трансформацій, по-різному визначають її сутність. На нашу думку, достатньо повне визначення дають автори, які представляють цифрову платформу як «віртуальний майданчик, інформаційно-комунікаційне середовище, що забезпечує академічний контент, продуктивну діяльність, комунікацію та інтерактивну взаємодію учасників процесу,

оцінювання, а також є програмно-технічним засобом, що забезпечує доступ до цифрового освітнього середовища всіх учасників в будь-який час з будь-якої точки світу та забезпечує освітній процес за дистанційної форми навчання» [1, с.131]. Такі можливості надають платформи: LMS Moodle, Coursera Plus, LearningApps, WordArt, цифрові системи продуктивної діяльності такі як Google, Microsoft 365, а також цифрові системи комунікації: Zoom, Scipe, Google Meet та інші. В Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди базову основу освітнього інформаційного середовища складають розроблені викладачами кафедр інтерактивні дистанційні навчальні курси, які створені за допомогою ресурсів та інтерактивних елементів на платформі LMS Moodle, цифрових систем комунікації Google Meet, Zoom. Вони дозволяють здобувачам вищої освіти отримувати матеріали для вивчення навчальних дисциплін, отримання консультації з викладачем та науковим керівником, здійснення науково-дослідної діяльності в будь-який час, з телефону чи комп'ютеру за умов їх підключення до мережі Internet.

На третьому етапі магістранти зосереджуються на теоретичних дослідженнях, в яких широко використовують комп'ютерні технології, інформаційні можливості Internet для підготовки студентських наукових робіт, тез, статей. В процесі роботи з іноземними джерелами виникає необхідність користування системами автоматизованого перекладу. Серед них варто звертатись: PRAGMA, SYSTRAN, інші та on-line перекладачі: від PRAGMA – <http://pervod.i.ua/> ; від Google - <http://translate.google.com.ua>, хоча слід мати на увазі, що автоматизований переклад підлягає уважній перевірці та корегуванню. В системах комунікації: Zoom, Scipe, Google Meet у формі відео-конференцій відбувається представлення різних форм науково-дослідної діяльності: участь у засіданнях наукових гуртків, спілкування з науковим керівником, виступи на студентських наукових конференціях тощо.

Четвертий етап наукових досліджень пов'язаний з аналізом зібраних наукових фактів, проведенням експерименту, даних соціологічних опитувань

тощо. Він спирається на різні комп'ютерні технології, також на технології для моделювання економічних процесів, теоретичних чи експериментальних моделей, математичних моделей на мікро-, макро- та мета-рівнях. Для математичного моделювання існує багато програмних продуктів, наприклад, MATLAB як сучасний інструмент аналізу даних. Широко використовується Excel – таблицний процесор.

На п'ятому етапі наукових досліджень майбутній магістр з економіки представляє результати проведеної теоретичної та експериментальної роботи у вигляді кваліфікаційної роботи, яка повинна бути надрукована, добре відредагована, відповідати вимогам наукової доброчесності, оформлена за існуючими стандартами. Після позитивних висновків наукового керівника та рекомендацій випускаючої кафедри кваліфікаційна робота здобувача підлягає публічному захисту. На цьому етапі широко використовуються комп'ютерні технології на основі MS Office: Word – текстовий процесор, Excel – таблицний процесор, Power Point – система для створення презентацій, також цифрова платформа LMS Moodle для підготовки до захисту кваліфікаційної роботи та цифрова система комунікації Google Meet, за допомогою якої відбувається її публічний захист.

Отже, використання інноваційно-інформаційних технологій сприяє посиленню зацікавленості та підвищенню рівня наукових досліджень майбутніх магістрів з економіки, які проходять підготовку на кафедрі менеджменту та економіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди за спеціальністю 051 «Економіка», навчальною програмою «Економіка та управління». Про це свідчать трансформації, які стосуються по-перше, підвищення теоретичного рівня науково-дослідної роботи магістранта: підготовка та публікація не менше двох статей у збірниках наукових студентських робіт та періодичних виданнях; підготовка, публікація тез та участь у міжнародних і всеукраїнських студентських наукових конференціях, дві з яких щорічно організовує кафедра менеджменту та економіки нашого університету; підготовка та публічний захист кваліфікаційної роботи магістра

з відповідними вимогами до її теоретичного рівня та практичного втілення наслідків дослідження. По-друге, використання цифрових технологій значно активізує наукове середовище студентської спільноти, що знаходить прояв в участі у конкурсах студентських наукових праць та отриманні гідних місць, в роботі двох наукових гуртків, в обговоренні актуальних проблем розвитку української та світової економіки під час проведення тематичних «Круглих столів», організації зустрічей із відомими вченими, підприємцями та управлінцями, у проведенні науково-дослідної практики магістрантів. По-третє, використання цифрових технологій посилює можливості практичного втілення наслідків науково-дослідної роботи для удосконалення мікро- та макроекономічних процесів в реальній економіці та викладання економічних дисциплін в освітніх закладах.

Найважливішими напрямками подальшого підвищення рівня наукових досліджень майбутніх магістрів з економіки слід вважати: досягнення мирних умов життя українського суспільства; покращення технічного та інфраструктурного забезпечення освітнього і наукового процесу в українському суспільстві в цілому та особливо в освітній сфері; забезпечення в соціально-економічній та інноваційній політиці держави пріоритетного розвитку науки, посилення стимулювання молоді до наукової та науково-дослідної діяльності.

Список використаних джерел

1. Железнякова Е. Ю., Зміївська І. В. *Цифрова платформа як інструмент цифровізації освіти*. *Бізнес Інформ*. 2024. №3. С. 129–135. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32790>
2. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. *Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку*. *Ефективна економіка*. 2018. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.
3. Мартинов С. Ю., Орлов В. О. *Інформаційні технології в наукових розробках* : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2013. 184 с.
4. Радченко Л. П., Соляр В. В. *Інформаційні технології як чинник*

трансформації соціального капіталу. *Світ наукових досліджень*. Випуск 29. Матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 23–24 квітня 2024 р.) / за ред. : О. Патряк та ін. ГО «Наукова спільнота», WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФОП Шпак В. Б. 2024. С.34–35. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5522/>.

5. Струтинська І. В. Дефініції поняття «цифрова трансформація». *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 2. С. 91–96.

6. Тищенко Д. Цифрова трансформація як драйвер розвитку економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №4, 38–45. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.4-7>.

7. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. *Український інститут майбутнього. Digital strategy 2030*. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/digital-strategy-2030-145529503/145529503>.

Цифрові технології у підготовці майбутніх менеджерів

О. В. Темченко

Безперервне вдосконалення освітньої сфери, пошук результативних шляхів і засобів підвищення якості освіти й освітнього процесу, приведення освіти у відповідність сучасним і перспективним потребам людини, різних ланок суспільства й сфер економічної діяльності, забезпечення змін національної освіти в напрямку впровадження цифрових технологій в освітній процес є чинником розвитку освіти в Україні і об'єктивною потребою суспільства.

Проектом Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року визначено, що успішна реалізація кожною людиною власного потенціалу напряму залежить від докорінних цифрових змін сучасної системи освіти і науки, приведення її у відповідність світовим тенденціям цифрового розвитку [2].

Професія менеджера є однією з тих, що вимагають від її носіїв високого рівня цифрових компетентностей та оволодіння ними новими технологіями. Необхідність розвитку та освоєння ІКТ у системі освіти значно посилилася через пандемію коронавірусу та воєнні дії в Україні. Ці події змінили пріоритети та підсилили актуальність технологічного розвитку для забезпечення права громадян на якісну освіту. Вони прискорили цифрові трансформації освітньої системи та поставили перед освітніми закладами, зокрема вищими, завдання термінової адаптації до нових умов. Це вимагає оперативних рішень для вирішення організаційних та методичних проблем, забезпечуючи безперервність освітнього процесу.

У таких умовах саме цифрові технології стали засобом реалізації процесу освіти, яка здійснюється в дистанційному та онлайн режимі.

Це змінило вимоги як до викладачів, так і до здобувачів освіти. Постала проблема формування цифрової компетентності (далі – ЦК) усіх учасників освітнього процесу, що унормовано Типовою програмою підвищення

кваліфікації педагогічних працівників у напрямку розвитку їх цифрових навичок (Наказ МОНУ від 10. 12. 2021 року № 1340) [4].

Цифрова трансформація та цифровізація сьогодні освіти в Україні має ключове значення для забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх верств населення, сприяє вирішенню проблем, що постали перед освітньою сферою у цей складний для країни час.

Відтак, пошук інноваційних рішень на основі цифровізації освітнього процесу у підготовці майбутніх менеджерів видається досить актуальним.

Теоретичний пошук розв'язання даної проблеми є дуже активним. Українські й зарубіжні науковці вивчають:

- особливості й переваги застосування освітніх цифрових ресурсів (це питання розвивається в наукових доробках Р. Бхатті, К. Гере, П. Матюшко, О. Овчарук та інших);
- роль цифрового навчання та впровадження цифрової освіти в закладах вищої освіти (роботи К. Бассет, В. Бикова, Г. Грибера, М. Деузе та інших);
- моделі електронного навчання (напрацювання Д. Галкіна, М. Жалдака, Дж. Стоммела);
- тенденції розвитку цифрового навчання (наукові доробки Л. Ванович, М. Хенд);
- особливості використання цифрового навчання для творчого розвитку особистості (М. Й. Келер, П. Мішра, В. Каїн);
- цифрова компетентність педагога та питання, пов'язані з нею, розкриваються в роботах
- важливими напрямками були дослідження цифрової компетентності педагогів, зокрема в роботах С. Толочко;
- готовність цифрової інфраструктури вишів до реалізації процесу навчання в складних умовах коронавірусу та воєнних дій (О. Анісімова, С. Гранюк, І. Зайцева, М. Мар'єнко, А. Сухіх та інші);

– обґрунтування концепції цифровізації (В. Биков, А. Гуржій, М. Жалдак, С. Литвинова, Н. Морзе, О. Спіріна та інші).

Згідно з Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [5], цифровізація освіти – це наступний крок її інформатизації. Вона передбачає наповнення освітнього середовища сучасними електронно-цифровими пристроями, технологіями та системами, а також створення електронного комунікаційного простору для їх інтеграції – кіберфізичного освітнього простору. Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на період до 2031 року цифровізацію визначено як глобальний мегатренд [6], проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року передбачено зниження бюрократичних бар'єрів та спрощення управління системою освіти за рахунок створення єдиного цифрового середовища для всіх учасників освітнього та наукового процесів [2].

Початкові кроки та досягнення України в галузі інформатизації освіти відображені в нормативних актах 1991–2021 років. Це, зокрема, закони «Про освіту» (1991, 1996, 2017 рр.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991, 1998, 2015 рр.), «Про вищу освіту» (2002 і 2014 рр.), а також нормативні акти, що стосуються інформатизації, такі як Закон «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.) та «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні» (2007 р.).

Процеси прискореної інтенсифікації інформатизації, включно з освітнім сектором, також відображені в Дорожній карті інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA) та в інших нормативних документах, що регламентують цифрові трансформації в Україні. Зокрема в ній пріоритетними положеннями визначено обмін і трансфер наукових знань та розвиток інновацій.

У період з 2017 по 2021 роки процеси цифрової трансформації освітньої сфери в Україні були врегульовані низкою нових нормативно-правових актів. Серед них: укази Президента України «Про Цілі сталого розвитку України до 2030 року», «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України»

(2021 р.), «Про Стратегію людського розвитку» (2021 р.). Закони України «Про освіту» (2017 р.) та «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) визначили ІКТ ключовими, а дистанційне навчання – однією з основних форм здобуття освіти.

На сучасному етапі цифрова трансформація освітньої системи спрямована на забезпечення безперервності навчання, а також індивідуалізацію освітнього процесу за допомогою передових технологій. Цифровізація передбачає інтеграцію сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на всіх рівнях освіти, що сприяє розвитку навичок ХХІ століття, активному використанню мультимедійного контенту та впровадженню інтерактивних методів навчання для підвищення ефективності освітнього процесу.

У «Цифровій адженді України» наголошується, що цифровізація є рушійною силою економічного зростання через підвищення ефективності та продуктивності завдяки використанню цифрових технологій. Це стосується й освіти, де цифровізація сприяє персоналізації, доступності та гнучкості навчання, створюючи умови для саморозвитку та професійного зростання. Водночас це змінює зміст, методи, технології навчання, а також організацію освітнього процесу, що впливає на діяльність як студентів, так і викладачів [7].

Як підкреслює Д. Лук'яненко, поняття «цифровізація вищої освіти» охоплює набагато більше, ніж просто впровадження ІКТ у роботу вишів. Сучасний цифровий університет, на думку науковця, є інституцією, у якій суттєво змінюються структура й зміст освіти, підходи до управління людським капіталом і його розвитком, управління капіталом наукової діяльності й система управління якістю освіти і насамкінець – заклад освіти [3].

Створене в ЗВО цифрове освітнє середовище є ключовою педагогічною складовою, яка забезпечує освітню діяльність за допомогою сучасних цифрових технологій. Ці технології спрямовані на адаптацію навчального процесу до поточних умов та інтегрують відповідні ЦОР, що забезпечують гнучкість у навчанні. Це дозволяє перенести значну частину навчання в онлайн-формат, перетворюючи традиційні навчальні матеріали в цифровий формат, що

підвищує доступність освіти та знижує витрати — час, фінанси і людські ресурси.

Одним із важливих аспектів цифровізації освіти є підвищення кваліфікації педагогів у сфері цифрової грамотності, яка не лише зосереджується на розробці онлайн-курсів, але й на ефективному використанні цифрових інструментів в освітньому процесі. ІКК викладачів робить їх конкурентоспроможними та підготовленими до навчання покоління «digital natives».

Основними напрямками цифровізації освіти є впровадження технологій доповненої та віртуальної реальності, мобільних і веб-технологій, дистанційного навчання, хмарних сервісів, масових відкритих онлайн-курсів, гейміфікації та розвиток цифрових бібліотек і кампусів вишів. Цифровий формат дає змогу вільно передавати, зберігати та обробляти інформацію через комп'ютерні мережі, що полегшує управління та обмін даними в освітніх процесах.

До цифрових освітніх ресурсів належать освітні портали, відео- та аудіоматеріали, цифрові бібліотеки, інформаційні бази даних, а також засоби комунікації, такі як соціальні мережі, мережеві платформи та мобільні додатки. Ці інструменти підтримують процес авторизації користувачів, тестування, організацію індивідуального і групового навчання.

В умовах пандемії та воєнного стану в Україні використання відкритих цифрових освітніх ресурсів стало важливим елементом навчального процесу. Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources – OER) включають курси, підручники, відео-лекції, тести та інші матеріали, доступні для вільного використання і модифікації, що дозволяє адаптувати їх до потреб конкретних користувачів. Прикладами таких платформ є Coursera, Prometheus, edX, FutureLearn та інші, які пропонують онлайн-курси університетського рівня.

Популярними системами для організації дистанційного навчання в Україні є Moodle, Zoom, Microsoft Teams.

Платформа Moodle, зокрема, надає викладачам можливість створювати

авторські дистанційні курси, розміщувати навчальні матеріали, вести облік результатів здобувачів освіти, а здобувачам освіти — працювати за індивідуальною траєкторією, вибираючи темп і час навчання. Окрім того СДН MOODLE надає доступ до електронних архівів інших закладів вищої освіти України.

Однак, Moodle має певні недоліки, такі як складний інтерфейс, обмеженість в проведенні онлайн-зустрічей та слабе пристосування для мобільних пристроїв.

Цифровізація освіти змінює як підходи до навчання, так і структуру освітніх процесів, що сприяє підвищенню результатів навчання. Саме ж навчання при цьому є більш гнучким і доступним для здобувачів освіти.

Платформа для відеоконференцій Zoom існувала й використовувалась освітянами ще задовго до 2020 року, проте під час пандемії та воєнного стану в Україні вона стала незамінним інструментом для дистанційного навчання, суттєво збільшивши кількість користувачів. Zoom надає можливість організувати відеозв'язок для великої кількості учасників (до 100 осіб у безкоштовній версії та більше — у платній), проводити онлайн-лекції та семінари, записувати заняття, ділитися матеріалами та вести групові чати. Однак платформа має й свої недоліки: відсутність функції тестування, автоматичного оцінювання та інтегрованого електронного журналу для відстеження успішності студентів.

Microsoft Teams є ще однією популярною платформою для спільної роботи та навчання в Україні. Вона дозволяє групам здобувачів освіти й викладачів проводити відеоконференції, створювати і редагувати документи в реальному часі, ділитися файлами, планувати заходи через календар та зберігати дані у хмарі через OneDrive. Microsoft Office 365, який інтегровано у Teams, забезпечує доступ до таких додатків, як Word, Excel, PowerPoint, OneNote, а також до корпоративної пошти. Проте серед мінусів цієї платформи необхідність створення облікового запису Microsoft, відсутність електронного журналу та потреба у певних технічних навичках, наприклад, для створення

тестів за допомогою Microsoft Forms.

Соціальні мережі та месенджери (Facebook, Twitter, Instagram, Viber, Telegram) також активно використовуються в освітньому процесі. Вони дозволяють створювати групи для спілкування, організації завдань та обміну матеріалами. Їхня популярність в Україні зумовлена тим, що ці платформи є зручними для соціальної взаємодії та швидкого обміну інформацією. Однак вони не можуть забезпечити повноцінний навчальний процес із тестуванням і моніторингом успішності студентів.

Соціальні мережі та месенджери мають значний потенціал у освітньому процесі, оскільки дозволяють створювати приватні групи для обговорення, обміну завданнями, вирішення проблем і поширення інформації. Вони стали важливим інструментом для покращення комунікації між студентами, викладачами та адміністрацією. Цифрові освітні ресурси (ЦОР) значно спрощують організацію навчання, створюючи сприятливі умови для підготовки студентів. Ефективне використання цих ресурсів забезпечує підвищення якості навчання та адаптацію до сучасних потреб.

ЦОР використовуються для кількох основних цілей:

- 1) створення електронної документації та проведення онлайн-зустрічей зі студентами для інформування про важливі події, правила та інші аспекти навчання;
- 2) індивідуальне чи колективне інформування студентів та їхніх батьків про успішність і вирішення проблем;
- 3) комунікація між колегами всередині навчального закладу і за його межами;
- 4) взаємодія з третіми особами, які мають стосунок до освітнього процесу;
- 5) обмін інформацією через вебсайти, корпоративні соціальні мережі або інші цифрові платформи;
- 6) удосконалення комунікаційних стратегій для ефективною взаємодії в освітньому середовищі;

7) організація співпраці між учасниками навчального процесу.

На основі аналізу цифрових освітніх ресурсів та, згідно з думкою С. Карплюка, до основних напрямків цифровізації освітнього процесу слід віднести:

1) створення платформ і ресурсів із підтримкою інтерактивного та мультимедійного контенту для спільного використання університетами та студентами, зокрема інструментів для автоматизації основних процесів;

2) розробку інноваційних комп'ютерних засобів навчання і обладнання, включаючи мультимедійні класи, STEM-центри, лабораторії та інклюзивні аудиторії;

3) забезпечення студентам вільного доступу до Інтернету в навчальних приміщеннях;

4) розвиток дистанційного навчання із застосуванням когнітивних та мультимедійних технологій.

Таким чином, цифровізація є ключовим вектором у трансформації освітньої системи, орієнтованим на поліпшення якості освіти, її доступність, а також на індивідуалізацію навчання.

Цифрові технології сприяють розвитку цифрової грамотності та адаптують освітній процес до вимог сучасного ринку.

Цифровізація навчання не лише відкриває нові можливості для покращення освітнього середовища, сприяє якості підготовки майбутніх менеджерів, а й підвищує конкурентоспроможність закладу освіти [1].

Список використаних джерел

1. Гринюк С., Зайцева І. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі як визначальний чинник її розвитку. URL: https://visnikkrnu.kdu.edu.ua/statti/2022_2_17.pdf (дата звернення: 16. 11. 2023).

2. Концепція цифрової трансформації освіти та науки на період до 2026 року (проект). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptiya-cifrovoyi->

[transformaciyi- osviti- i-nauki-mon-zaproschuye-do-gromadsk ogoobgovorennya](#)

(дата звернення: 14.11. 2023).

3. Лук'яненко Д. Г., Степаненко О. П. Digital university: проєкт розбудови цифрового університету в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/25986>.

(дата звернення: 14.11. 2023).

4. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОН України 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennyatipovoyi-programi-pid-vishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv-z-rozvitkucifrovoyi-kompetentnosti> (дата звернення: 14.11. 2023).

5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України. Концепція, План, Заходи від 17.01.2018 р. № 67. *Офіційний вісник України*. 2018. № 16, С. 70.

6. Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 14. 11. 2023).

7. Цифрова адженда України – 2020 (Цифровий порядок денний – 2020). *Концептуальні засади. Першочергові сфери, ініціативи, проєкти «цифровізації» України до 2020 р.* URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf>. (дата звернення: 14. 11. 2023).

Особливості викладання курсу «Менеджмент» у підготовці бакалаврів зі спеціальності «Економіка»

В. К. Сідельнікова

Навчальний курс «Менеджмент» є однією з важливих дисциплін у підготовці фахівців спеціальності 051 «Економіка». Викладання курсу спрямовано на формування фахових компетенцій у сфері управління організацією шляхом освоєння базових принципів, основних категорій, сучасних концепцій, теоретичних положень і практичних методів формування комплексного механізму управління результативністю її діяльності.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є засвоєння сутності менеджменту, основних категорій науки управління, функцій управління і процесів прийняття управлінських рішень, методів використання організаціями базових інструментів управління; вивчення впливу різних факторів на ефективність системи управління організацією [2].

Він є важливим для студентів-економістів з кількох причин:

- загальна підготовка – менеджмент надає студентам основи організації й управління, що є критично важливими для економістів, які можуть займати управлінські позиції в майбутньому;
- знання про процеси – студенти дізнаються про управлінські процеси, такі як планування, організація, мотивація та контроль, що допомагає їм зрозуміти, як працюють організації;
- адаптивність до змін – уміння адаптуватися та керувати змінами є важливим у сучасному динамічному бізнес-середовищі;
- розвиток критичного мислення – курс сприяє розвитку аналітичних навичок і вмінню приймати рішення на основі даних.

Вивчення менеджменту допомагає здобувачам освіти розвивати важливі навички управління, такі як прийняття рішень, лідерство, комунікація, командна робота. Ці навички необхідні для ефективного управління бізнесом та персоналом.

Менеджмент включає вивчення організаційної культури, мотивації персоналу, управління конфліктами. Це важливо для економістів, які будуть працювати в бізнес-середовищі та взаємодіяти з людьми.

Менеджмент вчить студентів-економістів стратегічно мислити, розробляти та реалізовувати бізнес-стратегії. Це допомагає їм зрозуміти, як економічні та фінансові рішення впливають на організацію в цілому.

У курсі знайшов відображення практичний досвід професійної роботи вітчизняних та зарубіжних спеціалістів [1].

Викладання курсу «Менеджмент» при підготовці бакалаврів має ряд особливостей:

1. Інтеграція теорії менеджменту з економічними дисциплінами:

- акцент на застосування принципів і методів менеджменту в економічній діяльності підприємств;
- аналіз взаємозв'язку управлінських рішень та їх економічних наслідків;
- вивчення управління економічними ресурсами, процесами та ефективністю.

2. Практична орієнтація:

- використання кейсів, ділових ігор, тренінгів для розвитку управлінських навичок;
- організація студентських проєктів з вирішення реальних управлінських завдань;
- залучення практиків-менеджерів до викладання та консультування.

3. Акцент на функціональному менеджменті:

- детальний розгляд основних функцій менеджменту: планування, організація, мотивація, контроль;
- вивчення особливостей управління маркетингом, фінансами, персоналом тощо.

4. Розвиток аналітичних та проблемно-орієнтованих компетенцій:

- формування вміння проводити аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища організації;

- набуття навичок діагностики проблем, прийняття управлінських рішень;

- вміння застосовувати економіко-математичні методи в управлінні.

5. Орієнтація на підприємницькі навички:

- розгляд особливостей управління малим та середнім бізнесом;

- вивчення процесів створення, розвитку та управління власним бізнесом.

Загалом, викладання курсу «Менеджмент» для економістів має бути спрямовано на формування комплексних управлінських компетенцій, тісно пов'язаних з економічною діяльністю.

Ключовим є застосування кейсів та ділових ігор, які дозволяють студентам-економістам набувати практичного досвіду управлінської діяльності та застосовувати теоретичні знання на практиці. Необхідно пов'язувати ділові ігри з теоретичним матеріалом курсу «Менеджмент», щоб допомогти студентам краще зрозуміти та застосовувати управлінські концепції. Під час організації ділових ігор акцент робиться на командному форматі, щоб студенти могли розвивати навички співпраці та прийняття колективних рішень. Студентів заохочують до аналізу ситуацій, генерації альтернативних рішень та обґрунтування вибору управлінських дій. Ділові ігри використовуються як інструмент оцінювання сформованості управлінських компетенцій студентів.

Наведемо приклади кейсів, які можна використовувати у викладанні курсу «Менеджмент» для студентів-економістів:

1. Кейс «Створення ефективної команди». Ситуація, коли керівник формує команду для реалізації нового проєкту. Він має визначити необхідні навички, розподілити ролі, налагодити комунікацію та мотивацію членів команди. Студенти мають проаналізувати, як керівник може сформувати згуртовану та ефективну команду.

2. Кейс «Впровадження інновацій». Компанія стикається з необхідністю оновлення застарілих технологічних процесів. Менеджеру потрібно розробити план впровадження інноваційних рішень, оцінити ризики, організувати зміни

в організаційній структурі та культурі. Студенти можуть запропонувати варіанти управління інноваційними процесами.

3. Кейс «Управління конфліктами». У компанії виникає конфлікт між двома відділами через розподіл ресурсів. Менеджеру необхідно знайти ефективні шляхи вирішення цього конфлікту, зберігаючи продуктивність співробітників. Студенти можуть розробити стратегії управління конфліктними ситуаціями.

4. Кейс «Мотивація персоналу». Компанія стикається з високою плинністю кадрів та падінням продуктивності. Менеджер має розробити систему мотивації, яка б враховувала особливості працівників та специфіку діяльності. Студенти можуть запропонувати різні інструменти мотивації персоналу.

Такі кейси дозволяють студентам-економістам застосовувати теоретичні знання з менеджменту до конкретних практичних ситуацій, розвивати управлінські навички та критичне мислення.

У викладанні курсу «Менеджмент» доцільно використовувати різні ситуаційні вправи, які допоможуть студентам зрозуміти теоретичні концепції на практиці та розвинути необхідні навички. Наведемо такі приклади:

1. Симуляція управлінських рішень. Студенти працюють у групах і обирають сценарії (фінансові труднощі, зміна ринку, криза тощо), щоб виробити стратегію реагування. Це допомагає розвивати критичне мислення та навички прийняття рішень.

2. Групові дискусії. Обговорення тем, таких як стратегічне управління, етика в бізнесі, управління змінами. Це допомагає розвивати уміння аргументувати та відстоювати свої думки.

3. Групові дискусії. Обговорення тем, таких як стратегічне управління, етика в бізнесі, управління змінами. Це допомагає розвивати уміння аргументувати та відстоювати свої думки.

4. Розбір інтерв'ю з успішними менеджерами. Аналіз інтерв'ю або матеріалів про успішних управлінців для розуміння їхнього підходу до

управління.

Використання цих вправ допоможе студентам покращити свої управлінські навички і підготуватися до реальних викликів у бізнес-середовищі.

В процесі вивчення курсу «Менеджмент» для студентів-економістів застосування кейсів та ситуаційних завдань зазвичай дає дуже позитивний ефект. Наведемо такі приклади.

1. Студенти залучаються до активного обговорення реальних бізнес-ситуацій, що допомагає їм краще зрозуміти теоретичні концепції управління та застосувати їх на практиці.

2. Робота над кейсами розвиває у студентів навички аналітичного мислення, прийняття рішень, командної роботи, що є важливими для майбутньої професійної діяльності.

3. Студенти проявляють високий рівень зацікавленості та залучення, коли отримують можливість застосувати свої знання до реальних управлінських ситуацій з практики компаній.

4. Обговорення різних альтернативних рішень та підходів до вирішення кейсів стимулює критичне мислення студентів та дозволяє викладачу ефективніше перевірити, як вони засвоїли матеріал.

5. Студенти відзначають, що робота з кейсами дає їм більш цілісне уявлення про управлінську діяльність та допомагає сформуванню практичних навичок, необхідних для роботи за фахом.

Отже, застосування кейс-методу у викладанні курсу «Менеджмент» позитивно впливає на залучення, активність та практичну спрямованість навчання студентів-економістів.

Наведемо навички, які формуються у здобувачів освіти:

- лідерство: студенти вчаться бути ефективними лідерами та управляти командами;

- комунікативні навички: розвиватимуться навички усної та письмової комунікації, які важливі для спілкування в організації;

- стратегічне мислення: зрозуміють, як формувати та реалізовувати стратегії для досягнення цілей компанії;
- проблемне мислення: студенти навчаться ідентифікувати проблеми та знаходити ефективні рішення;
- управлінські навички: оволодіють практичними навичками управління проектами, часу та ресурсами.
- фінансовий аналіз: здобудуть знання щодо аналізу фінансових показників для ухвалення управлінських рішень;
- культурна компетентність: вивчення управлінських практик у контексті різних культур, що є важливим у глобалізованому світі.

Таким чином, курс «Менеджмент» стає основою для формування важливих навичок, які допоможуть студентам-економістам стати успішними професіоналами у своїй кар'єрі.

Список використаних джерел

1. Сідельнікова В. К. Особливості викладання курсу «Маркетинг» у підготовці бакалаврів із спеціальності «Економічна теорія». *Модернізація структури та змісту економічної освіти на засадах компетентнісного підходу*. Матеріали науково-методичного семінару викладачів економічного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Харків. 2016. С. 32-36. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c770a064-ae8c-437e-996c-a39c40a0e0b6/content>
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Менеджмент» для студентів спеціальності 051 «Економіка». ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2024. 14 с. URL : <https://lms.hnpu.edu.ua/course/view.php?id=404>

Електронне видання

За загальною редакцією Т. М. Хлебнікової

Матеріали методологічного семінару
**«ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗО:
ДОСВІД КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ»**
(2-ге електронне видання)

Відповідальний за випуск: Гречаник О. Є.

Комп'ютерна верстка: Хлебнікова Т. М.

Коректор: Астахова Л. М.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Ум. друк. арк. 3,3

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, вул. Алчевських, 29